

Bakalářská práce

Problémy v oblasti řeči u předškolních dětí a jejich reedukace

Studijní program:

B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor:

Učitelství pro mateřské školy

Autor práce:

Natálie Hromádková

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Problémy v oblasti řeči u předškolních dětí a jejich reedukace

Jméno a příjmení:

Natálie Hromádková

Osobní číslo:

P18000649

Studijní program:

B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor:

Učitelství pro mateřské školy

Zadávací katedra:

Katedra pedagogiky a psychologie

Akademický rok:

2021/2022

Zásady pro vypracování:

Cíl:

Provést diagnostiku u vybraných dětí v předškolní třídě s důrazem na rozvoj řeči.

Provést reedukační aktivity s dětmi během celého školního roku s cílem připravit je na vstup do ZŠ.

Metody:

Sběr dat formou pretestu (diagnostické nástroje).

Strukturované pozorování dítěte při aktivitách.

Požadavky:

Prostudovat literaturu k tématu.

Provést diagnostiku u vybraných dětí a zjistit odchylky od normy.

Realizovat pravidelné reedukační aktivity s dětmi podporující rozvoj řeči.

Vyhodnotit počáteční a koncový stav řečových dovedností dětí před vstupem do ZŠ.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

Čeština

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARD. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

BEJDÁKOVÁ, Sandra, Jarmila STŘECHOVÁ, Lenka SUCHARDOVÁ, Jana VÍTKOVÁ, Helena ZDRUBECKÁ a Zdenka ŽENATOVÁ. *Školní zralost a komunikace*. Praha: Raabe, [2018]. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-390-2.

BENDOVÁ, Petra. *Logopedická prevence: metodicko-didaktický materiál*. Ilustroval Barbora KŘISTKOVÁ, ilustroval Petra HAUPTOVÁ. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-421-2.

KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Vady řeči u dětí: návody pro praxi*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3941-0.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3080-6.

Vedoucí práce:

Mgr. Helena Picková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

29. dubna 2022

Předpokládaný termín odevzdání: 26. dubna 2023

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. června 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Heleně Pickové, Ph.D. za ochotu, cenné rady a laskavý přístup při vedení mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problémy v oblasti řeči u předškolních dětí a jejich následnou reedukací. V kapitolách je nastíněn nejen samotný vývoj osobnosti dítěte, ale také vývoj řeči již od narození. Jsou zde popsány poruchy řeči, které bývají u předškolních dětí časté. Je důležité zde i zmínit školní zralost a připravenost, která je úzce propojena se správným vývojem řeči. Praktická část je zaměřená na provedení reedukačních aktivit s předškolními dětmi během celého školního roku. Jsou zde zmíněny i základní informace o dětech, jako je rodinné prostředí a chování v MŠ. Jako metodu jsem využila pre-test, díky kterému jsem mohla vyhodnotit počáteční a koncový stav dítěte v oblasti řeči.

Klíčová slova: rozvoj řeči, předškolní věk, reedukační aktivity, mateřská škola, poruchy řeči

Annotation

The bachelor thesis deals with speech problems in preschool children and their subsequent re-education. The chapters outline not only the development of the child's personality itself, but also the development of speech from birth. Speech disorders that are common in preschool children are described. It is also important to mention school maturity and readiness, which is closely linked to proper speech development. The practical part focuses on the implementation of re-education activities with preschool children throughout the school year. Basic information about the children, such as family environment and behaviour in kindergarten, is also mentioned. As a method I used a pre-test, which allowed me to evaluate the child's initial and final state in the area of speech.

Keywords: speech development, preschool age, re-education activities, kindergarten, speech disorders

Obsah

Úvod	8
Seznam použitých zkratk	9
1 Vývoj osobnosti dítěte	10
2 Vývoj řeči dítěte od narození po vstup do ZŠ	13
3 Poruchy řeči u dětí PV a jak jim předcházet	16
3.1 Opožděný vývoj řeči	16
3.2 Dysfázie.....	17
3.3 Mutismus.....	19
3.4 Dyslalie.....	20
3.5 Dysartrie	21
3.6 Koktavost.....	22
3.7 Breptavost	23
3.8 Rinolalie (huhňavost).....	24
4 Školní zralost a připravenost	25
4.1 Oblasti školní zralosti a připravenosti	25
5 Praktická část.....	27
5.1 Základní informace o dětech a orientační logopedické vyšetření.....	28
5.2 Průběžné aktivity s dětmi během školního roku	40
Shrnutí, závěr.....	52
Použité zdroje	55
Seznam příloh.....	57

Úvod

Bakalářská práce s názvem: „*Problémy v oblasti řeči u předškolních dětí a jejich reedukace*“ je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Často diskutovaným tématem v mateřských školách je právě logopedická prevence a řeč u dětí. V institucích předškolního vzdělávání se dnes již více využívá individuální přístup k dětem a k jejich specifickým potřebám nejen v oblasti řeči. Bohužel však velkým nepřítelem v oblasti rozvoje řeči u dětí bývá často sledování televize. Rodiče dětem již tolik nečtou pohádky, nepovídají si s nimi v dostatečné míře, kdy toto všechno má své důsledky nejen ve správném rozvoji řeči.

Na prevenci se můžou zaměřovat nikoliv jen učitelky v MŠ, ale samozřejmě i rodiče dětí, jejichž přičiněním lze poruchám řeči předcházet. Význam rodiny v rozvoji komunikace je pro dítě v prvních letech prioritní. Dítě si zvnitřňuje základy jazyka v jeho mluvené formě.

Teoretická část se zaměřuje na *Vývoj osobnosti dítěte od narození po vstup do ZŠ*, ve které jsem z pohledu vývojové psychologie popsala základní vývojové etapy, kterými si dítě prochází od novorozenců až po předškolní věk.

Další kapitola je zaměřená na *Vývoj řeči dítěte před vstupem do ZŠ*, která je stěžejním východiskem pro praktickou část, jsou zde nastíněna první slůvka dítěte až po předškolní věk. Další důležitou kapitolou je: *Poruchy řeči u PV a jak jim přecházet*, která je nezbytnou součástí práce pedagoga pro zaměření se na daná specifika dítěte v oblasti řeči. Brzké seznámení s poruchami může urychlit případnou reedukaci pomocí aktivit a eliminovat ještě před vstupem do ZŠ. Součástí teoretické části jsou též kapitoly zaměřené na školní zralost a připravenost, vymezení pojmů a oblastí, které do ní spadají.

V praktické části se zaměřuji na reedukační aktivity s dětmi během celého školního roku. Na začátku jsem využila pre-test, díky kterému jsem zjistila, na jaké úrovni jednotlivé děti jsou v oblasti řečových dovedností. Využila jsem ho poté ještě na konci roku a provedla vyhodnocení a porovnání výsledků v úvodu šetření a v závěru. Aktivity, které jsem použila během školního roku, jsou zaměřené právě na rozvíjení řeči u dětí předškolního věku.

Seznam použitých zkratek

MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
SPC	Speciálně pedagogické centrum

1 Vývoj osobnosti dítěte

V této kapitole jsem se zaměřila především na jednotlivé etapy vývoje osobnosti dítěte. Vývoj jsem pojala chronologicky od narození, kdy se dítě stává novorozencem, až po předškolní období. Pro správný vývoj řeči je důležitý i vývoj samotné osobnosti ve všech oblastech, který napomáhá dítěti se správně rozvíjet.

Samotný vývoj osobnosti a vlastností dítěte je ovlivňován přirozenými dispozicemi a prostředím, které na dítě působí. Dříve byla dědičnost brána jako dominantní předpoklad rozvoje řeči, ale ukázalo se, že velký vliv má na dítě (a nejen na rozvoj řeči) právě prostředí, ve kterém žije. (Thorová, 2015)

Přehled vývoje osobnosti dítěte od narození dle Vágnerové (2012):

- **Prenatální období**

V tomto období vznikají veškeré nutné dispozice, které jsou potřebné pro vývoj dítěte. Celkově se rozděluje na 3 etapy, které se nazývají:

- Období od oplození do uhníždění blastocysty – necelé 3 týdny, vyvíjí se nervový systém.
- Embryonální období – do 12. týdne (do konce prvního trimestru), zhotovují se veškeré orgány dítěte.
- Fetální období – od 12. týdne do narození, dovršení vzniku orgánů a postupné fungování.

- **Perinatální období** – Období porodu

- **Postnatální období**

- **Od narození do 28. týdne** – Novorozenec
- **Od 28. týdne do 1 roku** – Kojenec
- **Od 1 roku do 3 let** – Batole
- **Od 3 do 6 let** – Předškolní věk

(Vágnerová, 2012)

Novorozenec

Jakmile se dítě narodí, nastává jeho novorozenecké období na jeden měsíc. Dítě si zvyká na nové prostředí, prohlíží si a poznává okolí. Projevuje se pomocí reflexů, které jsou pro dítě velice důležité. Jedná se o uchopovací, hledací a sací reflexy. Je schopné vnímat teplo, zimu, pohlázení a změnu polohy neboli manipulaci s ním. Nejdůležitější osobou pro novorozence je právě matka. Dítě je schopné vycítit, že je matka v jeho blízkosti, a to již v prenatálním období. Zrakové vnímání nemá novorozenec ještě natolik vyvinuté, ale obličej matky vidí a rozezná až do 30 cm. Spíše se jedná o rozostřené vidění, ale je schopné si zapamatovat obrysy. (Vágnerová, 2012)

Kojenec

Novorozenecké období volně přechází do období kojeneckého do jednoho roku dítěte. Při prvním roce života si můžeme povšimnout rozdílného chování u každého dítěte. Není nikde dané, že každý kojenec se má chovat totožně jako ten druhý. Vývoj každého dítěte je individuální a jedinečný, proto není vhodné děti jakkoli porovnávat. Kojenec se vyvíjí formou poznávání právě při kontaktu s matkou. Zrakové vnímání má již natolik vyvinuté, že dokáže vnímat sám sebe a své pohyby (natáhnutí ruky a nohy, uchopit hračku). Zaostření zraku nastává asi v 6. měsíci života, kdy dítě je schopno vidět až na 1 metr. Pokud chcete u kojence projevit zájem o jakoukoli hračku či předmět, nejvhodnější je ukazovat dítěti hračku v pohybu. Motorické funkce se začínají rozvíjet pohybem těla, úchopem a zvednutím hlavičky, a to již při 2. měsíci. V 6-7. měsíci již u dětí zpravidla nastává sezení a souhra obou rukou. Dítě zvládne uchopit předmět a přendat si ho do druhé ruky. Okolo 9. měsíce začne poznávat klíšťový úchop, při kterém dává do ruky hračky mezi palec a ukazováček. Nastává i období lezení, kdy si dítě osvojuje své první kroky. (Vágnerová, 2012)

Batole

Období od prvního do třetího roku života dítěte nazýváme obdobím batolecím. Dítě začíná více vnímat samo sebe a rozvíjí se v mnoha dovednostech. V batolecím období dítě ještě nezvládá správnou orientaci. Začíná na sebe upozorňovat, prozkoumává okolí a poznává své hranice. Základem pro rozvoj pohybových dovedností je pestré prostředí pro dítě. Aby si dolezlo na místo určení, musí ho daná hračka či předmět zaujmout. Motorika je často rozvíjena úchopem, dítě zkoumá a prohlíží se nové věci. Batole při hře využívá často nápodobu u aktivity, kterou již vidělo. Může se jednat o napodobování rodičů, sourozenců anebo ostatních lidí v jeho okolí. Okolo druhého roku začíná být dítě více soustředěné na danou činnost, ale pozornost je u nich ještě krátká. Jakmile má dítě nastavená pravidla a režim, má větší pocit bezpečí. (Vágnerová, 2012)

Předškolní věk

O předškolním věku lze hovořit od 3 let věku dítěte, který dítěti končí nástupem do ZŠ. Dítě již poznává a snaží se pochopit pravidla, která jsou mu vysvětlována. Setkává se s egocentrismem, díky kterému musí umět přijímat i názory ostatních. Děti v předškolním věku často přehlížejí věci, které by jim v jejich fantazii vadily a neberou realitu natolik vážně. Také si začínají uvědomovat a vžívat se do tužeb a přání ostatních. Pro předškolní dítě je náročné pochopit okolí a zároveň být schopno potlačit své názory. Dítě v tomto období často pokládá otázky: „Proč?“ a „Jak?“ a dotazují se jimi na běžné situace v životě. Ovšem tyto dotazy vyplývají i z jejich bohaté fantazie. Rozvíjí se díky tomu slovní zásoba, ale také správné uvažování a chápání věcí. V předškolním věku bývá již dítě daleko více vyrovnané a klidné, právě díky nástupu do MŠ a odloučení od matky. Dokáží také dobře vnímat pocity své i svého okolí. V kresbě nejprve začíná stádium hlavonožce a to okolo 3. roku, kdy se dítě převážně soustředí na hlavu, detaily na ní a končetiny. Okolo 4. -5. roku si všímá více detailů i na těle a spíše v kresbě využije to, co ho doopravdy na člověku zaujme. Konečná kresba je okolo 6. roku, kdy je dítě schopné nakreslit veškeré detaily jako jsou prsty na ruce a nohou, nos, ústa, vlasy, stejný počet uší. (Vágnerová, 2012)

2 Vývoj řeči dítěte od narození po vstup do ZŠ

Vzhledem k mému tematickému zaměření práce na řečové problémy dětí předškolního věku, je nutné zmínit důležité faktory, které ovlivňují vývoj řeči dětí od narození. Při vývoji řeči je důležité si uvědomit podněty, které na dítě působí. Může se jednat o vnější působení (rodina, sourozenci) anebo vnitřní předpoklady, které má dítě již od narození. Komunikace u dětí v MŠ může být ze začátku neverbální, kdy jsou děti schopné si společně hrát i bez slov.

Řeč je jedna z nejdůležitějších vyjadřovacích schopností, díky které se můžeme navzájem dorozumívat. Dají se jí vyjádřit naše myšlenky, pocity a názory. (Bezděková, 2014).

Pro správný vývoj řeči u dítěte je nejdůležitějším faktorem rodina a okolí, ve kterém dítě vyrůstá. Rodiče by se měli dítěti dostatečně věnovat, aby byl vývoj pro dítě co nejsnazší. Zábavnou alternativou jsou básničky, písničky, rozhovory s dítětem. Rodiče by měli vždy usilovat o nalezení vhodné varianty zábavy, zajímat se a motivovat dítě k řeči. Nejlepší motivací je učení, a to především formou hry. Aby byl však vývoj efektivní, je potřeba správná míra inteligence, zdravý sluch a další předpoklady, které jsou důležité ke správnému rozvíjení řeči. (Bezděková, 2014)

Při své praxi jsem se často setkávala s dětmi, které mi vyprávěly o počítačových hrách, zajímavostech na internetu a sledování videí. V dnešní době rodiče velmi sporadicky čtou svým dětem pohádky, děti raději tráví čas u počítače a čtené pohádky znají již jen z MŠ. Nejenom, že díky četbě v dítěti rozvíjíme řeč, ale také mu napomáháme, aby rozvíjelo fantazii a ostatní oblasti, které jsou pro jeho celkový vývoj důležité.

Novorozenec

Období novorozence se uvádí od narození po 28. týden života dítěte. Prvotní zvuky, které u nově narozeného dítěte můžeme slyšet, je pláč nebo kýchnutí. Nemusí se jednat o to, že dítěti něco chybí, nebo že ho něco trápí. Naopak na sebe upozorňuje a oznamuje ostatním, že přišlo na svět. Dítě se vyjadřuje pomocí hlásky „Á“. Každé dítě reaguje při příchodu na svět jinak. Některé děti mohou několik hodin plakat, jiné mohou být zase naopak klidné a v tichosti pozorovat své okolí. V 6. týdnu se u dítěte začne měnit rozpětí hlasu, pomocí něhož na sebe začne upozorňovat. U novorozenců můžeme rozpoznat dva typy hlasu. První znamená nesouhlas a bývá často tvrdý, zaznamenané ho tehdy, když je dítě nespokojené či ho něco trápí, dá se pojmenovat jako pláč. Druhým hlasem se dítě vyjadřuje pomocí pobrukování, cucáním či pohybem úst, vyjadřuje tak svou spokojenost. (Kutálková, 2009)

Kojenec

Jakmile dítě dosáhne 28. týdne, začíná jeho kojenecké období. Kojenec začíná nejprve komunikovat tzv. žvatláním. Jedná se o množství zvuků jako je mlasknutí, cvaknutí nebo pískání. Dítě komunikaci zatím nevnímá, jedná se spíše o zvyk a dodává mu příjemný pocit. Později začíná vyjadřovat své první hlásky, které bývají A, P, B, M, T. Díky těmto hláskám bývají prvotní slova dítěte často máma nebo táta. (Kutálková, 2009)

Po půl roce života dítěte je důležité, abychom začali vnímat jeho žvatláni a ostatní zvuky, zaměřili se na to, co se nám dítě snaží říci. Jeho slovům ještě zdaleka nebudeme rozumět, ale je důležité dát dítěti pocit pozornosti. Děti mají často rády, když po nich slova opakujeme a bývají díky tomu také spokojenější. (Kutálková, 2005)

Tabulka 1: Přehled věkového vymezení vývoje artikulace hlásek dle Bytešnickové (2012):

Věkové období	Vývoj artikulace hlásek
1-2,5 roku	B, P, M, A, O, U, I, E J, D, T, N, K – artikulační postavení se upravuje po třetím roce, ovlivní vývoj hlásky R
2,5- 3,5 roku	AU, OU, V, F, H, CH, K, G
3,5 – 4,5 roku	BĚ, PE, MĚ, VĚ, Ď, Ť, Ň
4,5 – 5,5 roku	Č, Š, Ž
Do 6 let	C, S, Z, R, Ř, diferenciaci Č, Š, Ž a C, S, Z

(Bytešnicková, 2012, s. 74)

Batole

Jakmile dítě oslaví své první narozeniny – nastává batolecí období až do 3. roku věku. Dítě je již ve fázi, kdy se snaží používat svoje první slova. Začíná se více vyjadřovat a prohlubují se jeho vyjadřovací schopnosti pomocí slov. Dítě je zvědavé, detailněji prozkoumává své okolí, seznamuje se s tvořením vět, které jsou ale tvořené zatím pouze dvěma slovy. (Klenková, 2003)

Klenková (2003), zmiňuje: „Okolo roku až roku a půl dítě začíná používat první slova. Na konci tohoto období, zná asi 70-80 slov. V období mezi rokem a půl a dvěma lety ovládá dítě 200-400 slov.“

Haf, tú, pá jsou většinou slova s jednou slabikou, která jsou pro dítě nenáročná, a také se jimi nejčastěji projevuje. Pokud je s dětmi častěji opakujeme, později z nich mohou vzniknout slova víceslabičná – „pápá“. Důsledným opakováním, zejména rodiči dítěti, se slovní zásoba následně dostatečně zdokonaluje. (Bezděková, 2014)

Okolo tří let se umí domluvit a dokáže dát najevo své emoce a potřeby. Začíná také využívat správná mluvnická slova a rádo komunikuje s ostatními. Dosud dítě využívalo pouze podstatná jména, slovesa a citoslovce, ale ve třetím roce již používá i přídavná jména a zájmena. Bezděková (2014) zmiňuje, že: „*Do tří let věku by dítě mělo artikulačně zvládnout většímu hlásek našeho fonetického systému. Jsou to: samohlásky A, E, I, O U, AU, OU, souhlásky P B M, V F, T D N, K G J H CH, Ť Ď Ň A také měkké slabiky BĚ. PĚ. VĚ, MĚ. Budme však tolerantní, pokud se dítěti realizace těchto hlásek ne vždy podaří.*“ (Bezděková, 2014, s. 25)

Předškolní věk

Dítě je již schopné si jasně a srozumitelně říci o věci, které potřebuje. Ovládá již veškerou komunikaci verbální, avšak některé děti ji získají až při dovršení 5 let či později. Jedná se spíše o porozumění. Děti jsou již schopné pochopit, co se po nich vyžaduje. Komunikace dětí v předškolním věku se často rozlišuje podle toho, s kým právě hovoří. Jakmile dítě hovoří s dospělým, je schopné již přijímat autoritu, proto v předškolním věku si děti osvojují slušné vyjadřování. (Vágnerová, 2012)

Komunikace mezi dětmi se projevuje spíše v jednoduchých větách a rozdílných přezdívkách či výrazech, kterými by dospělého neoslovily. V předškolním věku se vyskytuje tzv. egocentrická komunikace, která vyjadřuje situace, kdy dítě vede monolog a je schopno si povídat samo pro sebe, i když ví, že ho v tu chvíli nikdo neposlouchá. (Vágnerová, 2012)

Kutálková (2005) zmiňuje, že: „*Pokud dítě po čtvrtém roce neumí kromě L, R, Ř ještě další hlásky (sykavky, Ť, Ď, Ň), je čas na logopedické vyšetření. Je třeba najít příčinu, proč vývoj výslovnosti stagnuje, a pomocí speciálních metod vývoj ovlivnit.*“ (Kutálková, 2005, s. 35)

3 Poruchy řeči u dětí PV a jak jim předcházet

Je důležité se zaměřit nejen na samotný vývoj řeči, ale také na její možné poruchy, kterých přibývá, a právě MŠ je místem, kde se tyto poruchy snáze rozklíčují a poté se je pomocí reedukačních cvičení snaží eliminovat. Aby byla správně zjištěná porucha a následně nastavená reedukace, musí se nejprve zjistit správný stupeň, o jaký se jedná typ, zjištění vzniku a formy. Jedná se především o spolupráci MŠ s rodiči, která je možná pouze za předpokladu nezbytného vyšetření odborníky (logopedie, psychologie, neurolog a další) (Lechta, 2003). Neméně důležitou součástí je také samotný zájem a snaha rodičů zapojit se na celém procesu.

Celkový vývoj řeči je propojen se správným zráním centrální nervové soustavy a funkcí. Jedná se o percepční, jazykové, kognitivní a motorické funkce. Je potřebné, aby dítě s narušeným vývojem mělo dostatek času a pozornosti, zejména od rodičů. Nedostatek podnětů k rozvoji a reedukaci narušeného vývoje může vést k neúspěšnému startu v ZŠ a v primárním vzdělávání. (Bytešníková, 2012)

Poruchy řeči a jejich vznik rozdělujeme dle Klenkové (2006) na:

- **Vnitřní** – Zásadní jsou dispozice, se kterými se dítě již narodí. Je důležité, aby mělo zdravý zrak a sluch, nervovou soustavu, dostatečný stupeň inteligence a samozřejmý je i správný vývoj celkové motoriky a psychické stránky dítěte.
- **Vnější** – Do vnějšího faktoru řadíme to, jak okolí a společnost působí na dítě. Důležitou roli hraje i výchova, motivace a správná komunikace s dítětem. (Klenková, 2006)

3.1 Opožděný vývoj řeči

Jakmile dítě dovrší tři let a nemluví, můžeme mluvit o opožděném vývoji řeči. Nejdůležitější je hledat příčiny, kvůli kterým tento opožděný vývoj nastal. Může se jednat jednak o špatně vyvinutý sluch či zrak dítěte, inteligenci, avšak nejčastějším problémem bývá právě prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. S tím se pojí i pravidelná pozornost od rodičů, zda se dětem dostatečně věnují a podporují jejich vývoj. Mateřská škola je v tomto ohledu vhodná pro dítě nejenom kvůli návštěvě logopeda a kvůli nastavení reedukace, ale také pro větší kontakt s ostatními dětmi. Je potřeba, aby dítě nebylo do komunikace nuceno, ale naopak k ní bylo motivováno. Nejvhodnějším prostředkem jsou například hry či nějaké zábavné činnosti, díky kterým dítě zapomene, že se něco učí. Potřebné je rozvíjet sluch, zrak, ale také podporovat v dítěti slovní zásobu a dbát na správný rozvoj jemné a hrubé motoriky. (Klenková, 2006)

Reedukace dle Kutákové (2011):

- Respektování věku dítěte, jeho vývoje a zájmů. Je klíčové, aby bylo dítě ke komunikaci motivováno, proto je zapotřebí využít zejména zajímavé a neotřelé pomůcky, které dítě zaujmou.
- Rozvíjet slovní zásobu pomocí jednoduchých slov, začít větu a nechat dítě slovo doplnit, procvičovat básničky a písničky.
- Umět dítě pochválit a být trpělivý.
- Rozvíjet smyslové vnímání nebo nápodobu.
- Rozhovor s dítětem – a tím v něm rozvíjet umění naslouchat a udržet pozornost. Dítě necháme mlčet a naslouchat řeči dospělého – vyprávění pohádky, příběhu, rozebírání obrázku.
- Motorika mluvidel, které se týkají artikulace a vedou ke snadnější hbitosti jazyka, rtů a čelistí.
- Vést dítě k rytmizaci básniček a vytleskávání – slova, která jsou pro dítě náročná využít rytmizačně po slabikách.

(Kutáková, 2011)

3.2 Dysfázie

Porucha, jejíž původ lze hledat v nervové soustavě, kdy její nejčastější příčinou bývá nezralost, rizikové těhotenství nebo dlouhý porod, který je propojený s přidušením dítěte. První faktor, který vede k dysfázii u dítěte, začíná opožděnou řečí. Komunikace je špatná, dítě má slabou slovní zásobu nebo chybí při skloňování. Upozornění, kterého je důležité si všimnout, je často ve výslovnosti. (Kutáková, 2011)

Dítě je schopné říci hlásky – například zvuky zvířete, ale samotné zvíře již nevysloví. Pokud dítě není schopné vysvětlit své tužby a přání, častým pomocníkem bývají například fotografie. Na fotografiích mohou být rodiče dítěte (kamarádi, sourozenci), místa (nádraží, hřiště) anebo jídlo a pití, které má dítě rádo. Pomocí těchto fotografií dítěti usnadníte komunikaci. Základem je též umět dítě pochválit i za malé pokroky, snažit se rozpoznat řeč dítěte, i když jí zpočátku nerozumíte, neignorovat dítě a snažit se mu porozumět, případně využívat krátké věty a gesta. (Kutáková, 2002)

Stupně poruch:

Nejzávažnější poruchou v oblasti vývoje řeči je situace, kdy dítě nemluví vůbec. Komunikace je pouze na neverbální úrovni, verbální se nerozvíjí. Pokud se stane, že dítě řeči nerozumí, může poté nastat problém i v rozumovém vývoji, a to se může v budoucnu projevit i jako těžká dysfázie. Komunikace se sice vyvíjí, ale hodně pomalým způsobem. Lehký typ se často zaměňuje s dyslálií, ale postupy, které využíváme při dyslálii, na dysfázii nestačí. (Kutálková, 2002)

Reedukace dle Kutálkové (2011):

- Rozvíjení slovní zásoby, nejprve dítě využívá zvuky okolí, zvířat a později jednoslabičná slova.
- Pomocí knížek či pracovních listů, můžeme rozvíjet podstatná jména a slovesa. (Kdo je to? Co dělá?)
- Jakmile se u dítěte začne zvětšovat množství slovní zásoby, bude i jednodušší rozvoj vět.
- Časté rozhovory, které probíhají ať už v čase stráveném v MŠ nebo v rodinném prostředí, napomáhají k rozvoji řeči.
- V gramatice je důležité si uvědomit, zda dítě rozumí tomu, co se mu říká. Důležité je, aby instrukce dospělého byly pro dítě přesné a jasné – např. odnes kostku do červené krabice.
- U dítěte s dysfázií může nastat, že při cvičení hlásku nezvládne, ale později ji třeba vysloví během konverzace či hraní si s dětmi.
- Častý problém také bývá v zařazení slov. Dítě dokáže hlásku vyslovit, ale nezařadí ji.

(Kutálková, 2011)

3.3 Mutismus

Ztrátou řeči či výrazným snížením komunikace je označována porucha, která se nazývá mutismus. Často se objevuje u dětí, které jsou stydlivé, plaché, mají velkou nejistotu hovořit s cizími lidmi nebo mají určitý typ znevýhodnění. Rodina dítěte je hlavním pomocníkem pro to, aby mutismus nevznikl, a to díky správné výchově. (Kutálková, 2002)

Je nezbytné, aby nebylo dítě do ničeho tlačeno a bylo pro něj všechno z pozvolna. Jakákoliv forma nátlaku ze strany rodičů na dítě či dokonce pohružka trestem má kontraproduktivní účinek a následné zhoršení stavu. Rodiče by měli být především trpěliví, dokázat se vcítit do dítěte a umět pochválit za maličkosti. U lidí, kteří nejsou součástí rodiny a nejbližších, které dítě důvěrně zná, to bývá obtížnější, proto je důležité, aby i tito lidé byli k dítěti ohleduplní a dali dítěti čas na budování důvěry k nim. (Kutálková, 2002)

Faktory rozdělujeme dle Kutálkové (2002) na:

- **Lehké** – Pokud je dítě schopné se dorozumět či komunikovat alespoň neverbálním způsobem, jedná se o lehčí případ. Dokáže splnit úkoly, které mu ostatní zadají. Přímému kontaktu s osobou se nijak nebrání, dokáže čas od času podat ruku paní učitelce, zkrátka jeho chování působí standardně, ale bez jakékoliv komunikace. Pokud je dítěti věnována pozornost a úsilí, po určité době může začít komunikovat jedním slovem a pomalu se začíná zlepšovat.
- **Těžké** – Náročnější situace nastává v těžší formě této poruchy, kdy se dítě cítí vystrašeně, odmítá jakýkoli kontakt s ostatními nebo není schopné se na ostatní ani podívat. U dětí vzniká neklid, nervozita a napětí ve svalech. Většina dětí tráví čas jen u rodičů a odmítá jakýkoli kontakt s ostatními.

(Kutálková, 2002)

Reedukace dle Bytešníkové (2012):

- Najít si k dítěti přátelský vztah a snažit se ho povzbudit.
- Komunikace je důležitá, ale je třeba najít rovinu, ve které se dítě otevře. Nejúčinnější bývá společná aktivita jako malování, tancování, divadlo a aktivity, při kterých se dítě zasměje a uvolní se.
- Je potřeba dítě pochválit pro rozvíjení jeho sebevědomí a odvahy.
- Být středem pozornosti před dětmi či okolím může být pro dítě stresující, proto je důležité se tomuto vyhnout.

- Dítě si musí k dospělému vytvořit důvěru, je nevhodné jej trestat za nemluvnost či jej nutit ke komunikaci.

(Bytešníková, 2012)

3.4 Dyslálie

U dětí bývá velmi časté, že jsou právě odrazem svých rodičů nebo blízkých. Takže využívají často nápodobu ostatních, částečně je to přínosné, ale může nastat problém tehdy, když dítě začne opakovat chyby. Pokud hledáme poruchu, která se mezi dětmi objevuje nejčastěji, tak to je právě dyslálie neboli porucha výslovnosti. (Bytešníková, 2012)

Příčinou vzniku může být dědičnost, kterou dítě získá od rodičů či nesprávné rodinné prostředí. Rodiče s dítětem nemluví natolik, aby se rozvíjelo, a nemá tak kvalitní vzor pro budování správné řeči. Dále hraje velkou roli sluch, zrak a mluvidla dítěte. Má-li dítě předkus neboj jakékoliv oslabení při mluvě, může to být také jedna z příčin vzniku dyslálie. (Bytešníková, 2012)

Reedukace dle Klenkové (2006):

- Přípravná cvičení – Aby byla vymezena správná výslovnost a artikulace, je potřeba nejdříve začít s přípravnými cvičeními. Využívají se hlavně činnosti s dechem, vytvářením zvuků v hlasivkách a také pohyby úst, jazyka a patra v ústech.
- Vyvození hlásky – Při vyvozování hlásek rozdělujeme činnost na dvě metody. Nejdříve se začne cvičením, kdy dítě imituje zvuky zvířat. Většinou se tato činnost realizuje s menšími dětmi a nazývá se nepřímá metoda. Přímou metodu již využíváme se staršími dětmi a jedná se o tzv. navozování hlásek, u kterých již porucha trvá delší dobu.
- Fixace nového mluvního stereotypu – Jakmile si dítě nacvičí hlásku, je důležité, aby si ji hlavně zafixovalo. Nejčastější činností pro dítě bývá spojování hlásky, kterou již zná, s neznámou hláskou. Dítě musí být při činnostech motivováno, zvolit barevné či zajímavé pomůcky nebo formu hry.
- Automatizace správné výslovnosti – Jako poslední, ale neméně podstatná fáze, je fáze automatizace neboli opakování. K procvičování dítěti pomůžou básničky, písničky, říkanky. O eliminaci nebo zmírnění dyslálie lze mluvit v případě, kdy dítě začne využívat správnou výslovnost během rozhovoru v běžném životě. (Klenková, 2006)

3.5 Dysartrie

Porucha, která je nejvíce typická při narušení komunikace a je propojená s artikulací. Jedná se o porušení centrálního nervového systému. Nejvíce závažná forma, která se může projevat i prostřednictvím neverbální komunikace, kdy se dítě vyjadřuje pouze gesty. Hlavní příčinou bývá jakékoliv poškození vývoje, častým je dětská mozková obrna, která se objevuje bezprostředně po narození dítěte. Výjimkou nejsou ale ani komplikace během života, kterými mohou být onemocnění mozku, závažné úrazy hlavy nebo cévní onemocnění. (Klenková, 2006)

Rozdělení dysartrie podle Klenkové (2006):

Kortikální dysartrie – Nepřesná artikulace u delších vět a mlaskavé zvuky při řeči. Nastává při poškození mozku.

Pyramidová dysartrie – Komunikace je často potichu, až to přechází do šeptání. Jedná se o narušení mozkové kůry k nervům.

Extrapiramidová dysartrie – Se dělí na hypertonickou a hypotonickou. Hypertonická se pozná podle pomalé řeči a častého nadechnutí i během slova. Pomalejší artikulace a nevýrazná. Naopak hypotonická se týká hlavně oslabeného dýchání.

Bulbární dysartrie – Onemocnění jater nebo nervů. Při této poruše bývá narušené žvýkání a polykání včetně správné výslovnosti hlásek.

Cerebelární dysartrie – Onemocnění mozečku, kvůli kterému je oslabena souhra pohybů svalů a artikulace. Narušené dýchání, mluva je nezřetelná a hlásky se prodlužují.

(Klenková, 2006)

Reedukace dle Klenkové (2006):

- Komunikace s odborníky jako je logoped, psycholog a jiných lékařských či nelékařských zaměření.
- Diagnóza a postupná realizace vyšetření
- Logopedie by se měla zaměřovat na motoriku, artikulaci, porozumění řeči...
- Vyšetření by se mělo zahájit co nejdříve, nejlépe již v prvním roku života dítěte.

(Klenková, 2006)

3.6 Koptavost

Jedna z nejvíce nápadných a zároveň nejvíce obtížných poruch je právě koptavost. Pokud dítě trpí koptavostí, může se stát, že se začne vyhýbat jakékoliv komunikaci. Dítě může také působit neklidně, necítit se při komunikaci komfortně anebo můžeme zaznamenat jiné projevy chování jako strach, pocení či odmítání. (Klenková, 2003)

Častým vznikem koptavosti bývá situace, kdy je na dítě kladeno mnoho úkolů či povinností, a to již při dovršení tří let, začíná se velmi rychle zdokonalovat řeč, ale také zanedbáním a neřešením daných problémů dítěte nebo nesprávným použitím metod, které dítěti nenapomáhají. Problémy s koptavostí bývají většinou u dětí, které jsou plačtivé, často nemocné nebo neklidné. (Kutálková, 2009)

Při koptavosti bývá časté, že dítě opakuje celá slova nebo slabiky, které protahuje či se nadechuje v místech, kde nemá, a to zpravidla uprostřed slova. (Kutálková, 2011)

Reedukace dle Kutálkové (2011):

- Dechová (hry s hlasem, nádech, výdech), rytmizační (vytleskávání, básničky s pohybem) cvičení a procvičovat vázání hlásek.
- Také je důležitá artikulace, pravidelná cvičení, které napomohou dítěti navazování slov ve dvojici.
- Dítě nesmí být přetěžováno a aktivity musí být pro dítě zábavné.
- Samozřejmostí je také dítě podpořit, pochválit, aby vědělo, že se mu to daří. Procvičování a opakování jsou důležité pro dítě, aby vidělo pokroky.
- Spolupráce s logopedií a rodiči, se kterými je potřeba najít příčiny a snažit je odstranit.
- Pro dítě s koptavostí je daleko více uklidňující šeptání než křik. Pokud se s dítětem snažíme komunikovat, nejprve by měly přijít otázky, na které dítě odpovídá jen ano a ne.
- Spíše se snažíme dítěti nadhodit slova a pomoci mu, hlavně na něj v žádném případě netlačíme a neupozorňujeme na chyby. Může také nastat možnost, že objevíme místo či situaci, ve které má dítě horší mluvu. Proto je lepší se těmto situacím vyhýbat.

- Zaměřit se na menší sledování televize či hraní her a více komunikace s dítětem, čtení pohádek, učení básniček a rozvíjení slovní zásoby.

(Kutálková, 2011)

3.7 Breptavost

Je porucha, která se projevuje velmi zvýšeným tempem řeči. Dítě se vyjadřuje a komunikuje tak rychle, že mluva nestíhá realizovat řeč. Jedná se o poruchu, která se může potýkat se seskupením několika projevů – psychických, lingvistických a fyziologických. Také je považována za poruchu, jejíž projevem je centrální porucha řeči. Breptavost tedy narušuje to, aby mohlo dítě správně psát, číst, ovládat rytmus či hudební cit. (Bytešníková, 2012)

Příznaky breptavosti, rozdělené do úrovní dle Klenkové (2006):

- 1 Do první úrovně zařazujeme děti, které ztrácí orientaci přemýšlení, projevující se neurčitou řečí bez důvodu a nechápající příčiny problému.
- 2 Druhá úroveň je charakterizována především slabou slovní zásobou a chybným skládáním vět či slov.
- 3 A poslední úrovní jsou děti, které často opakují hlásky, slabiky či slova, mají nesprávnou výslovnost, zrychlenou mluvu až nepravidelnou. Komunikace u dětí je spíše monotónní.

(Klenková, 2006)

Reedukace:

- Zaměřit se na zdokonalení plynulosti řeči, hlavně v oblasti artikulace
- Komunikovat s dítětem v dostatečném tempu a nespěchat na něj
- Motivovat dítě a věnovat mu svůj čas a pozornost
- Rozvíjet rytmizaci pomocí básniček nebo písniček
- Dodržovat délku dlouhých samohlásek

Breptavost. *Logopedické pomůcky* [online]. Logopedické pomůcky, 2009 [cit. 2023-01-31].

Dostupné z: <http://www.logopedie-pomucky.cz/breptavost/>

3.8 Rinolalie (huhňavost)

Je poruchou, která může být propojená i s jinými zdravotními problémy. Jakmile dítě navštíví logopedii, zpravidla je jeho rodičům doporučena lékařská prohlídka dítěte z důvodů obtíží v oblasti krku, nosu a uší. U dětí se často vyskytuje zánět středního ucha nebo rýma, proto se vyšetřují také nosní mandle. (Kutálková, 2011)

Reedukace huhňavosti podle Kutálkové (2011):

Dýchání a klidová poloha jazyka

- Klíčovým při správném dýchání je hluboký nádech a dlouhý výdech, díky kterému by nemělo dítě popadat dech, ale správně dýchat. Celé cvičení by však mělo probíhat pomocí zábavy a napodobování.
 - Pro dítě by měla celá aktivita probíhat zábavnou formou s cílem vyhrát. Častou alternativou bývá například bublifuk, píšťalka anebo brčko, do kterého foukáme, a posouvá se nám papírek. Pro správné dýchání je důležitý nejenom výdech, ale také nádech a ten rozvíjíme pomocí čichu.
 - Rozvíjet čich však můžeme kdykoli a kdekoli. V rodinném prostředí můžeme využít koření, voňavé svíčky, mýdlo a venku vůni přírody, jít se projít v lese nebo vůni květin.
- 1 **Funkce měkkého patra:** Zdali má dítě správnou funkci měkkého patra lze ověřit formou hry. Dítě nafoukne ústa a bude zadržovat dech, pod nosem mu podržíme zrcátko, a pokud se nezamlží, funkce funguje správně. Procvičování může probíhat prostřednictvím pití s brčkem nebo kloktáním.
 - 2 **Funkce svalů v obličeji:** Rozvíjení tvářových svalů – můžeme pomocí žvýkaček (udělat kuličku a poté placku), kruhového svalu ústního (situace, kdy dítě převážně v danou chvíli nemluví – knoflík na šňůrce daný do úst, který musí udržet po celou dobu pohádky).

Pravidelné připomínání toho, že má dítě dýchat nosem není tak zábavné, proto je nejvhodnější po domluvě s dítětem určit nějaké speciální a zapamatovatelné znamení (např. klepnutí na nos).

(Kutálková, 2011)

4 Školní zralost a připravenost

Dítě po nástupu do ZŠ musí čelit mnoha změnám. Většina dětí se na tento krok těší, možná i pro to, že se naučí číst, psát, počítat a jiné nové vědomosti. (Beníšková, 2007)

Dosažení dostatečné míry zralosti je nezbytným předpokladem pro správné a efektivní učení. Děti, které v tomto ohledu nejsou vyzrálé, mají později problémy se soustředěním na učivo, s řízenými aktivitami, bývají také často podrážděné, nevrle anebo citově nevyrovnané. (Vágnerová, 2012).

4.1 Oblasti školní zralosti a připravenosti

Přehled oblastí podle Bednářové a Šmardové (2010):

Tělesný vývoj a zdravotní stav

Dětský lékař musí nejprve posoudit, zda je dítě dostatečně fyzicky vyspělé, a to komplexní tělesnou prohlídkou. Tělesný vývoj dítěte není jediná věc, která by nám mohla ukázat zralost, avšak je důležité ji brát v potaz. Pokud je dítě velmi drobné postavy, může se také stát, že nastanou problémy při větší zátěži, ať už se jedná o tu psychickou (např. větší únava či pocit méněcennosti) nebo fyzickou zátěž (např. zvládnutí tělesných aktivit). (Bednářová a Šmardová, 2010)

Úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí

Aby si dítě osvojilo základní dovednosti, kterými je čtení, psaní a počítání, je zapotřebí, aby se jeho rozumové schopnosti vyvíjely rovnoměrně na určitou úroveň. Důležité je však sledovat, jaká je úroveň dítěte při vývoji a zda se vyrovná ostatním dětem či mu jde něco obtížněji. (Bednářová a Šmardová, 2010)

- Předmatické představy – Rozeznání pojmů menší/větší, hodně/málo, dlouhý/krátký, třídění podle různých druhů, barev, co k sobě má patřit a co naopak ne anebo podle velikosti.
- Orientace v prostoru a času – Dítě by se mělo umět orientovat, kdy a kde se právě nachází. Součástí jsou i pojmy nad, pod, vedle, daleko, blízko, první, poslední a další. Ve vnímání času je důležité, aby dokázalo poznat, kdy je ráno a noc, zda se něco odehrálo dnes nebo včera.
- Hrubá motorika – Mezi primární dovednosti hrubé motoriky patří pohyb – dítě dokáže využívat míč (hodit ho nebo naopak chytit), zvládne správnou stabilitu (chůze pro lavici,

skákání na jedné noze.), zvládá švihadlo, běh na vzdálenost a zdolávání překážek. (Bejdáková, Střechová, 2018)

- Jemná motorika – Dítě by mělo zvládnout správnou kresbu postavy – stejný a správný počet prstů, rukou, nohou a všimá si maličností. Ovládá také správný úchop nůžek, dokáže vystříhnout jednoduchý obrázek. (Bejdáková, Střechová, 2018)
- Grafomotorika – Slouží jako předchůdce správného psaní. Využíváme k ní různé pracovní listy či malování na interaktivní tabuli. Dítě si procvičí správný úchop tužky a krouživými pohyby uvolní zápěstí.
- Sluchové a zrakové vnímání – Aby bylo sluchové vnímání rozvíjeno, je potřeba, aby dítě umělo naslouchat pohádkám či písničkám, slyšet správné zvuky a vnímat rytmus. Ke zjištění využíváme vytleskávání slov, rýmy nebo učení se básniček a písniček.

K rozvoji zrakového vnímání využívání skládání puzzlí, rozlišování tvarů, poznání rozdílů a barev, obkreslení obrázku nebo domalování části, která na obrázku chybí.

- Komunikace a řeč – Aby mělo dítě úspěšný start v ZŠ, musí zvládat komunikaci mezi dospělými a dětmi. Nejprve je potřeba, aby komunikaci rozumělo a bylo schopné vyhodnotit, o co ho kdo žádá. Je důležité, aby dítě mělo od rodičů dostatek pozornosti ve čtení pohádek, učení se nových básniček, nebo aby si s dítětem alespoň povídali. V případě, že nastane některá z poruch řeči, je nutné navštívit logopeda.

Práceschopnost (návyky, předpoklady) – Motivace a touha se něčemu novému naučit a radost něco nového poznávat. Aby dítě mohlo nastoupit do ZŠ, je potřeba, aby bylo samostatné a dokončilo práci, kterou začalo. (Bednářová a Šmardová, 2010)

Úroveň zralosti osobnosti (emocionálně-sociální) - Dítě by mělo být schopné odloučit se od rodičů bez pláče, komunikovat s učitelkou či ostatními dětmi, zvykat si na nové prostředí a změny. Důležité je také dodržování pravidel, dítě by mělo být zvyklé na režim a dodržování pravidel. Již by mělo zvládnout rozlišovat autority, umět poprosit, poděkovat a spolupracovat ve skupině. Z emocionální stránky by mělo také zvládat prohru či neúspěch a zvládat odpovědnost vůči povinnostem.

(Bednářová a Šmardová, 2010)

5 Praktická část

Ve své praktické části jsem se zaměřila na výzkumné šetření v oblasti rozvoje řeči u předškolních dětí v mateřské škole.

Cílem bylo provést opakovanou diagnostiku u vybraných dětí zaměřenou na rozvoj řeči formou pre-testu a post-testu.

Postup šetření: K výzkumu jsem použila pre-test k diagnostice řečových dovedností, jehož prostřednictvím jsem získala data a informace o dětech cílící na jejich úroveň řečových dovedností. Použila jsem nástroj s danými posuzovanými kritérii řeči u předškolních dětí od Opravilové, Kucharské, Bláhové a Kupcové s názvem Pedagogické hodnocení v pojetí rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, jehož metodika je zaměřená na podporu individualizace vzdělávání v podmínkách MŠ. Na základě získaných dat jsem pracovala se čtyřmi dětmi z předškolní třídy (dva chlapci a dvě dívky) po dobu celého školního roku, poté jsem opět provedla s dětmi stejný test (post-test). Výsledky obou testů jsem analyzovala, snažila porovnat a zjistit, v čem se děti během školního roku zlepšily. Při své práci s dětmi jsem se též opírala o informace, které si učitelky MŠ vedou o jednotlivých dětech.

Místo šetření: Mateřská škola, kde bylo provedeno výzkumné šetření, se nachází v královéhradeckém kraji, v malé obci. Má 2 věkově heterogenní třídy s kapacitou 56 dětí. Děti zde mají možnost často navštěvovat nedaleký les, který je hned vedle velké zahrady. Zahrada je moderně zařízená, jsou zde k využití různé herní prvky, prolézačky, brouzdaliště a kopec na zimní sáňkování. Paní učitelky vedou děti ke kladnému vztahu k přírodě a jejich ŠVP nese název: „**Do přírody s pohádkou**“. Jeho součástí je zdravá abeceda, logopedická prevence a polytechnická výchova. Pohádkové bytosti provádějí děti celým vzdělávacím programem. ŠVP je sestaven z pěti oblastí (dítě a tělo, dítě a psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět), které jsou také rozděleny na pět barev. Spolupracují také s dalšími institucemi, jako je PPP, logoped a SPC. Děti mají možnost navštěvovat několik kroužků, jako je flétna, plavání, tancování, logohrátky a sportovní kroužek. Mateřská škola úzce spolupracuje s nedalekou ZŠ, kam většina dětí nastoupí v rámci primárního vzdělávání.

Všechna jména dětí byla v souladu s pravidly GDPR změněna.

5.1 Základní informace o dětech a orientační logopedické vyšetření

Jméno, věk	Vojta (5 let a 5 měsíců)
Hlásky, které nejsou navozeny:	K, G, R, Ř
Datum narození:	4.5.2017
Dítě a rodina	<ul style="list-style-type: none">• Chlapec většinu času tráví na tabletu a u televize.• Mladší sourozenci – narozením sourozence je pro chlapce změnou v jeho životě, protože se musí dělit o pozornost rodičů.• Dostatek pozornosti od rodičů – rodiče se chlapci podřizují.• Pozornost vyhledává spíše u dospělých než u dětí
Dítě a MŠ	<ul style="list-style-type: none">• Projevuje se jako introvert.• Hraje si často sám, nevyhledává pozornost dětí.• Pozoruje zpovzdálí.• Čas v MŠ tráví převážně na koberci

Počáteční pre-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o chlapci Vojtovi při prvním vstupním testu cílená na řečové dovednosti.

Zralost projevu dítěte	Bohatá slovní zásoba, hovoří celými větami, mluva je srozumitelná, ale výslovnost není bez chyby.
Jazyková norma dítěte	Bez problému rozlišuje jednotná a množná čísla, zvládá také užití předložek. Nesprávné užití přítomného, minulého a budoucího času, tedy při větě: „My včera pojedeme do mekáče“. Zvládá bez chyb rozlišení rodů a časování sloves. Drobné chyby při skloňování podstatných jmen.
Způsob vyjadřování	Komunikativní, umí říct kde bydlí, kolik mu je let, své jméno i příjmení. Neřekl žádnou písničku či básničku. Chyby při aktivitě se synonymy a homonymy, po vysvětlení si již podstatu uvědomil, ale další homonyma nenašel. Nezájem o dramatické činnosti, chlapec se stydí a do činností se skoro nezapojuje.
Sluchová percepce a diference	Mezi silné stránky patří vytleskání slov po slabikách a ve větě bez jediného zaváhání. Poznává počáteční hlásku ve slově, ale koncovou a uprostřed slova nepoznává. Občasné chyby při dlouhých samohláskách. Je schopný vytvořit jedno či dvě slova od dané hlásky, poznává jen jediný rým, a to je poleno-koleno. Na danou hlásku chlapec našel pouze obrázky, které na danou hlásku začínají, ale nová slova na ni nevytvořil.
Zraková percepce a diference	Rozlišuje obrázky, které jsou či nejsou stejné a je schopný všimnout si detailů a poznat rozdíly. Bez dopomoci nezvládá poskládat obrázek o šesti dílcích. Zvládne pojmenovat geometrické tvary i je rozlišovat: „Kolečko je kulatý, ale trojúhelník má ostré hrany“.
Výplň volného času dítěte – záliby	Rád se zajímá o televizi a o hry na tabletu, dokáže mi říci, na co se díval v televizi a co ho na tabletu zaujalo. O zpěv se nezajímá a nezapojuje se. Je velmi stydlivý a nezajímá se o recitaci jakékoli básničky nebo dramatizaci pohádky. Zájem o knížky projevuje, ale pouze o ty, které ho zajímají, a to jsou knížky o autech.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Rozeznává čísla od 1 do 10, ale nedokáže je napsat ani překreslit. Písmena zná pouze ve svém jméně, na které ukáže. Nezvládne se podepsat.

Koncový post-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o chlapci Vojtovi při závěrečném testování cílená na řečové dovednosti a jeho posun.

Zralost projevu dítěte	Chlapec hovoří v celých větách, je velmi komunikativní. Má již zafixované hlásky K, G. Hovoří ve správném tempu a má bohatou slovní zásobu.
Jazyková norma dítěte	Rozlišuje jednotná a množná čísla, chápe správné použití předložek (nad, pod, v, vedle). Zlepšil se v užití časů, drobné chyby ve skloňování podstatných jmen. Při tvorbě vět nyní správně časuje slova.
Způsob vyjadřování	Chlapec si často povídá s dospělými, ale zlepšil se při vyhledávání kontaktu s dětmi. Rád sděluje informace o jeho rodině a činnostech, výletech a zábavách, které společně realizují. Na začátku roku chlapec aktivity v MŠ často odmítal a teď je schopný básničku reprodukovat sám od sebe bez dopomoci. Do dramatizace se více zapojuje. Rozezná antonyma, ale homonyma jen s dopomocí.
Sluchová percepce a diference	Pozná počáteční hlásku u slova a již pozná i na konci slova. Dokáže správně vytleskat slova a zvládne již vymyslet i nová na stejný počet slabik. Rým však nevytvoří ani s dopomocí. Na hlásku M vytvořil tři slova: mimino, miminko, máma.
Zraková percepce a diference	Sleduje a vypráví obrázky zleva doprava, je všímavý a všímá si i nejmenších detailů na obrázcích. Poskládá již obrázek o šesti dílcích s předlohou a pozná všechny geometrické tvary.
Výplň volného času dítěte – záliby	Velký pokrok při realizaci básniček a písniček, chlapec se daleko více zapojuje a je i více aktivní. Do dramatizace se zapojuje minimálně, ale pokud jde jeho kamarád z MŠ, tak jde taky. Na začátku roku projevoval zájem jen o knížky s auty, teď dokáže udržet pozornost i na jiných knížkách.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Nezvládne se podepsat, písmena pozná, ale jen ve svém jméně. Dokázal postavit číselnou řadu a přiřadit správný počet puntíků k číslům bez dopomoci (1-10). Některá čísla dokáže sám napsat, některá přepíše s předlohou.

Jméno, věk	(5 let a 3 měsíce) – Saša
Hlávky, které nejsou navozeny:	CSZ/ČŠŽ, RŘL, měkčení (dě/tě/ně/di/ti/ni) Chlapec navštěvuje SPC.
Datum narození:	30.7.2017
Dítě a rodina	<ul style="list-style-type: none"> • Vyrůstá v úplné rodině s mladším dvouletým bratrem (napodobuje mladšího sourozence). • Díky přepečlivé péči maminky se chlapec sám nerozvíjí tak, jak by měl a rodiče za něj všechno dělají.
Dítě a MŠ	<ul style="list-style-type: none"> • Neposedný, společenský, kamarádský a neustále vyhledává kontakt s dětmi – převážně jen na koberci. • Práce u stolečku odmítá anebo u nich dlouho nevydrží. • Úkoly v MŠ plní především napodobováním ostatních dětí a opakováním, často ruší a nerespektuje pokyny paní učitelky (utíká po třídě bez dovolení, křičí...). • Nesamostatný, nezvládá samoobsluhu a je rád středem pozornosti. • Emočně nevyrovnaný (nezvládá neúspěch, často se rozpláče...)

Počáteční pre-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o chlapci Sašovi při počátečním testu, který byl cílený na řečové dovednosti.

Zralost projevu dítěte	Chlapec je velmi komunikativní, ale jeho řeč je nesrozumitelná. Nehovoří celými větami, ale spíše jednoslovně. Časté zaměňování slabik („lomokotiva“ – lokomotiva).
Jazyková norma dítěte	Zvládá rozlišení rodů, skloňovat podstatná jména i správně časovat slovesa. Chyby při užití časů: „Pan učitel učil a bude zítra učil“. Jednotná a množná čísla mu nedělají žádný problém, naopak mu šla velmi dobře.
Způsob vyjadřování	Komunikativní a rád vypráví. Stydlivý při konverzaci s dětmi, spíše komunikuje jednoslovně. Velký nezáměr o básničky a písničky. Jakmile se zasekne na hláске, která mu nejde, přestane při aktivitě spolupracovat. Nepozná ani nevymyslí synonyma, antonyma či homonyma – ani podle obrázku či s mou pomocí.
Sluchová percepce a diference	Počáteční hlásku chlapec pozná, ale uprostřed a na konci ne – při slově ka-pes-ník. Ve větě byl schopný vytleskat všechna slova i po slabikách. Rozliší slova s krátkými a dlouhými samohláskami, u pomocného pracovního listu pojmenuje všechna slova začínající na O a vymyslí i jiná slova – okno, olej. U dvouslabičných a tříslabičných slov vymyslel – podzim, barvička. Nenajde ani nepozná rým.
Zraková percepce a diference	Při čtení obrázků sledoval a četl zleva doprava a rozlišoval obrázky, které si jsou či nejsou podobné. Je však hodně nepozorný, sledoval spíše okolí nežli pracovní list. Při skládání obrázku začal být chlapec nerozvozní a rozčiloval se, protože mu obrázek nešel složit. U geometrických obrázků poznal jen kruh.
Výplň volného času dítěte – záliby	Doma tráví chlapec čas u televize a pohádek. Zájem o knížky projevuje pouze v MŠ a doma si knížky neprohlíží. Zpěvu, dramatickým aktivitám nebo recitaci se chlapec vyhýbá, často se rozpláče a odmítne aktivitu provádět s ostatními dětmi.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Čísla od 1 do 10 pozná s drobnými chybami. Písmena pozná pouze ve svém jméně, na které ukáže prstem. Nedokáže však žádná čísla nebo písmena napsat či překreslit, kromě počátečního písmena jeho jména, kterým se podepisuje.

Koncový post-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o chlapci Sašovi při koncovém testu, který byl cílený na řečové dovednosti a jeho celkový posun.

Zralost projevu dítěte	Lepší komunikace s dětmi, ale slovní zásoba je ještě velmi slabá. Použití celých vět při konverzaci je minimální. Mezi dětmi používá jen slabé věty (jdeme tam, traktor támhle).
Jazyková norma dítěte	Chlapec je po gramatické stránce velmi šikovný, ovládá jednotná a množná čísla, zvládne rozpoznat předložky i správně skloňuje podstatná jména. Zlepšil se v užití správného minulého, přítomného a budoucího času.
Způsob vyjadřování	Velké pokroky při realizování básniček či písniček. Před dětmi se ještě stydí, ale více se zapojuje do činností a před paní učitelkou je schopný reprodukovat básničku či písničku. Synonyma rozezná, homonyma a antonyma ne
Sluchová percepce a diference	Vytleskávání chlapci nedělá žádný problém, zvládne vytleskat slovo po slabikách, ale i slova ve větě. Nepozná však hlásku na konci a uprostřed slova. Zlepšil se při vytváření dvou a tříslabičných slov. Rozlišuje sluchem krátké a dlouhé samohlásky.
Zraková percepce a diference	Chlapec se zlepšil při rozpoznání geometrických tvarů, na začátku roku poznal pouze kruh, již zná všechny geometrické tvary. Také již dokáže poskládat rozstříhaný obrázek, déle u práce vydrží, je více pozorný a všímavý.
Výplň volného času dítěte – záliby	Má větší zájem o knížky nežli na začátku školního roku, kdy vyhledával pouze knížky s auty a podobnou tematikou. Písničku či básničku je schopný reprodukovat samostatně s paní učitelkou, ale před dětmi mu to ještě činí potíže.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Pozná čísla od 1-10 a poskládá i bez problému číselnou řadu se stejným počtem puntíků. Písmena zná jen ve svém jméně, na která ukáže, ale nepodepíše se.

Jméno, věk	(5 let a 11 měsíců) – Anitka
Hlásky, které nejsou navozeny:	R, Ř, K, G, L
Datum narození:	16.11.2016
Dítě a rodina	<ul style="list-style-type: none"> • Dívka vyrůstá v úplné rodině, se dvěma mladšími sourozenci a jelikož je z nich nejstarší, tak je často opečovává a stará se o ně.
Dítě a MŠ	<ul style="list-style-type: none"> • Plachá, stydlivá a emočně nevyrovnaná. • Dělá ji velký problém řešení konfliktů a často na ostatní děti také žaluje. • Malé sebevědomí – potřebuje častěji podpořit a ujistit, že práci zvládne. • Ráda však pracuje u stolečku, kreslí si, je pečlivá a dokončí práci, kterou začala.

Počáteční pre-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o dívce Anitce při počátečním testu, který byl cílený na řečové dovednosti.

Zralost projevu dítěte	Dívka je velmi stydlivá a plachá, proto jsem jako motivaci ke komunikaci nejprve využila pohádkovou knížku. Hovoří velmi potichu, ale snaží se komunikovat celými větami a plynule.
Jazyková norma dítěte	Při cvičení s obrázky jsme s dívkou nejprve procvičovaly správné užití předložek, které zvládala s lehkými chybami a to předložky – nad a pod. Poznává jednotné a množné číslo i užití správných časů. Drobné chyby při skloňování podstatných jmen.
Způsob vyjadřování	Dívka v rozhovoru odpovídala striktně, potichu a hodně se styděla. Obtížněji zvládá hovořit o své rodině, spíše odpovídá na otázky, než by se rozmluvila sama od sebe. Zvládla mi říci básničku, ale s mou pomocí a s dostatečnou motivací. Nezapojuje se do dramatických činností v MŠ a nerozezná antonyma, homonyma ani synonyma.
Sluchová percepce a diferenciac	Vytleskávání slov pro dívku nebyl žádný problém. Dokáže také vytleskat slovo i po slabikách. Ve slově pozná počáteční hlásku, ale uprostřed ani na konci ještě nepoznává. Drobné chyby nastávají u dvouslabičných a tříslabičných slabik, které poznává, ale nevymyslí další slova, a to ani u slov od dané hlásky. Nevytvoří ani nepoznává rým.
Zraková percepce a diferenciac	Rozliší obrázky a všimá si i malých detailů. Rozezná správně geometrické tvary, ale samostatně neposkládá rozstříhaný obrázek. Obrázkové čtení čte zleva doprava.
Výplň volného času dítěte – záliby	Ráda si prohlíží z knížek, nejraději z encyklopedií o zvířátkách v lese a v zoologické zahradě. Nejeví však zájem o žádnou dramatizaci pohádek, ani zpěv v MŠ. Dívka se zapojuje pouze do společných aktivit, samostatně reprodukovat básničku odmítá. Doma ráda sleduje televizi, na kterou často kouká se svým mladším sourozencem.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Dokáže sestavit číselnou řadu od 1 do 10 a zvládá také přiřazení stejného počtu teček k číslicím. Písmena zná pouze ve svém jméně a ty také dokáže napsat a podepsat se.

Koncový post-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o Anitce při koncovém testu, který byl cílený na řečové dovednosti a její celkový posun.

Zralost projevu dítěte	Dívka se ve své ostýchavosti velmi zlepšila. Je více komunikativní a dokáže sama reprodukovat zážitky z víkendu či jiných aktivit. Hovoří celými větami, souvisle a plynule. Dívka má již zafixované hlásky K, G, L ale R a Ř jí ještě činí malé problémy.
Jazyková norma dítěte	Pozná rozdíl mezi jednotným a množným číslem, při užití předložek si ještě natolik nevěří, ale zvládla je bez chyby. Správně rozlišuje rody i časuje slovesa. Drobné chyby při skloňování podstatných jmen: „dvě muži, dvě domy“. Popíše celými větami obrázků.
Způsob vyjadřování	Výrazné zlepšení ve slovní zásobě, zvládá rozhovor o její rodině, zná informace o svém domově, umí říci své jméno, věk a kde bydlí. Na začátku školního roku spíše odpovídala na otázky, teď je schopna sdělovat informace samostatně. Dramatickou úlohu i básničku zvládla s mou pomocí. Rozpozná správně synonyma, antonyma i homonyma.
Sluchová percepce a diference	Pozná počáteční hlásku ve slově a již i koncovou, ovládá vytleskávání slov po slabikách, a i ve větě. Rozezná krátké a dlouhé samohlásky, dokázala vytvořit mnoho slov na dvou a tři slabičná slova. Sama vytvoří rým na dané slovo (pes-les).
Zraková percepce a diference	Dívka je velmi pozorná a pečlivá, dokáže si všimnout detailů, rozpoznat obrázky a říci proč vybrala zrovna tento obrázek. Sleduje očima zleva doprava. S předlohou poskládala rozstříhaný obrázek o šesti dílcích a poznala geometrické tvary.
Výplň volného času dítěte – záliby	Větší zájem o aktivity v MŠ, jako je zpěv, spolupráce s dětmi nebo dramatizace. Dívka se daleko více zapojuje než na začátku školního roku. Projevuje zájem o jakoukoli knížku, ale nejraději má se zvířátky a encyklopedie. Nerada je středem pozornosti, nevyhledává recitaci a aktivity tomu podobné, raději činnosti provádí hromadně.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Číslice od 1 do 10 dokáže poznat, ale i samostatně napsat bez předlohy. Správně přiřadila stejný počet puntíků k číslům a dokáže se podepsat.

Jméno, věk	(5 let a 4 měsíce) – Teuška
Hlásky, které nejsou navozeny:	R, Ř
Datum narození:	26.6.2017
Dítě a rodina	<ul style="list-style-type: none"> • Vyrůstá v úplné rodině se starší sestrou, se kterou tráví většinu času. • Maminka se dívce velmi věnuje • Nejraději vypráví o víkendu, zážitcích, o svojí sestře a mamince.
Dítě a MŠ	<ul style="list-style-type: none"> • Oblíbená, usměvavá a každému se snaží pomoci. • Žádnou práci u stolečku neodmítne, nejraději však má kreslení a vybarvování omalovánek. • Umí vyřešit konflikty samostatně, ale nemá ráda křivdu a když jsou na sebe děti zlé. • Je hodně komunikativní, nestydí se a ihned se zapojí do kolektivu. • Bez problému zvládá sebeobsluhu, dokončí práci, kterou začala, je velmi pečlivá a dává si na každé práci záležet. • Je velice srdečná, snaží se být s každým kamarádka a každému pomoci.

Počáteční pre-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o dívce Teuše při počátečním testu, který byl cílený na řečové dovednosti.

Zralost projevu dítěte	Dívka hovoří plynule, celými větami a má bohatou slovní zásobu. Ráda si s každým povídá a sděluje ostatním své myšlenky a zážitky. Nenavozené hlásky u dívky jsou R a Ř.
Jazyková norma dítěte	Zvládá bez jediné chybičky rozlišování jednotného a množného čísla, nepozastavila se ani nad užitím předložek. Při rozhovoru s dívkou jsem si také povšimla správného užití času: „S mamkou jsme byly o víkendu u babičky“.
Způsob vyjadřování	Dívka o sobě sdělila všechny informace jako je věk, jméno a místo kde bydlí. Zvládne také dramatickou úlohu a je ráda středem pozornosti u ostatních dětí. Byla schopná vysvětlit a uvědomit si, že některá slova mají stejný název, ale mají jiný význam – homonyma: „Tahle koruna je třeba pro krále, ale může být taky koruna od stromu anebo touhle platí maminka v obchodě“.
Sluchová percepce a diferenciac	Správně zvládne vytleskat slova ve větě, ale i jednotlivá slova po slabikách. Poznává počáteční hlásku, ale koncovou a uprostřed slova ještě nepozná. Drobné chybičky při tvorbě dvouslabičných a tříslabičných slov (pozná, ale nevymyslí nová).
Zraková percepce a diferenciac	Rozlišuje, zda jsou obrázky stejné nebo se od sebe nějakým způsobem liší. Je hodně vnímavá, pozorná a všimá si detailů. Složí správně rozstříhaný obrázek. Drobné chyby při geometrických tvarech (obdélník a čtverec).
Výplň volného času dítěte – záliby	Dívka je ráda mezi dětmi, proto neustále vyhledává jakoukoli společnou aktivitu. Také často sleduje pohádky v televizi, ale nejraději má ledové království. Prohlíží si i různé knížky, které jsou o princeznách nebo zvířátkách. Zajímá se o básničky, písničky, ráda se učí nové aktivity, ze kterých má později radost.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Zvládne se podepsat a rozpozná i písmena, která nejsou v jejím jméně. Sestavila správně číselnou řadu od 1 do 10. Poznává a napíše čísla až do 20.

Koncový post-test: V níže uvedené tabulce jsou získaná data o Anitce při koncovém testu, který byl cílený na řečové dovednosti a její celkový posun.

Zralost projevu dítěte	Během rozhovoru o výletě na hory mi byla dívka schopná sdělit veškeré detaily od oblečení, které na sobě nosila, až po informace o lyžování. Vyjadřuje se celými větami, má bohatou slovní zásobu, je hodně komunikativní a veselá.
Jazyková norma dítěte	Dívka má již zafixovanou hlásku R a Ř, ovládá jednotné a množné číslo, rozlišuje správně rody, časování sloves, a i užití předložek.
Způsob vyjadřování	Reprodukuje své zážitky, informace, je hodně společenská a kamarádká. Ráda se učí nové básničky, písničky a pomáhá při aktivitách v MŠ i mladším dětem. Poznává a vymyslí jednoduchá synonyma, antonyma i homonyma. Je aktivní i při dramatických činnostech, často vyhledává hlavní roli při dramatizaci pohádky.
Sluchová percepce a diference	Vytleská ve větě slova, pozná počáteční i koncovou hlásku a u některých slov pozná i hlásku uprostřed. Jelikož je slovní zásoba dívky velmi rozvinutá, dokázala vymyslet několik slov od dané hlásky i s daným počtem slabik. Je schopná vytvořit samostatně rým.
Zraková percepce a diference	Obrázky četla zleva doprava, při každé aktivitě byla hodně soustředěná. Poskládala obrázek o šesti dílcích i bez předlohy. Rozeznává obrázky, které jsou a nejsou stejné. Poznává již všechny geometrické tvary.
Výplň volného času dítěte – záliby	Ráda sleduje pohádky v televizi, ale dle jejího sdělení má také ráda čtené pohádky od rodičů. Je aktivní a ráda se učí něčemu novému. Projevuje zájem o veškeré knížky, je společenská, ráda recituje básničky, aktivně se hlásí do dramatizace a na kobereci si hraje spíše v kolektivu nežli samostatně.
Matematická a čtenářská pregramotnost	Dokáže sestavit číselnou řadu od 1 do 10, ale pozná a napíše i čísla do 20. Složí správně číselnou řadu a přiřadí stejný počet puntíků. Dokáže se podepsat a zná i některá velká písmena, která nejsou obsažena v jejím jméně.

5.2 Průběžné aktivity s dětmi během školního roku

Na základě zjištěných informací o řečových dovednostech dětí z úvodního pre-testu jsem připravila a plnila s nimi níže uvedené aktivity, které se primárně zaměřovaly na rozvoj řeči, slovní zásoby a na logopedickou reedukaci. Některé aktivity jsem s dětmi realizovala individuálně a některé byly společné.

V této kapitole jsem představila tabulku, podle které jsem se řídila v průběhu celého školního roku při tvorbě reedukačních aktivit.

K, G	<i>Dítě si dá dva prsty do pusy (ukazovák a prostředník) a vyslovuje tytyty nebo tititi – poté se ozve KY.</i>
-------------	--

(Kutálková, 2011. s. 99)

R		Ř
<i>Vyslovovat zeslabeně lehce hlásku D. Nejdříve vyslovuje td,td, přízvuk je na t,d nesmí vyniknout. Poté slova – tdn, tdnka, tdubka, tdáva, bdni...</i>		<i>Rty jsou mírně vyšpuleny, zuby jsou lehce skousnuty na sebe. Vyslovuje-li dítě jemně a šeptem hlásku R, ozve se místo předřikávaného R hlásku Ř.</i>
L		Ď, Ť, Ň
<i>Zvedání špičky jazyka za horní řezáky. Výdechový proud uniká po obou bocích jazyka, který potom sklouzne dolů s mírným plesknutím. Nejdříve procvičujeme: la, le, li, lo, lu.</i>		<i>Vycházíme z výslovnosti D-T-N. Zuby jsou blízko u sebe a hrot jazyka se opírá o spodní řezáky. Dítě vyslovuje ty-ty-ty nebo jen t-t-t, hrot jazyka přitom stlačujeme za dolní řezáky.</i>
C	S	Z
<i>Vycházíme z hlásky T. Zuby jsou lehce skousnuté na sebe a hrot jazyka se mírně opírá o dolní řezáky. Rty jsou v širokém úsměvu a nezakrývají zuby. Nejdříve: ic, ec, ac, uc, oc</i>	<i>Vychází z hlásky C. Postup je stejný, jako u C. Začíná se syčením, prodloužení hlásky C: Csss-ozve se SSSS. Poté: is, es, as, os, us, si, se...</i>	<i>Vychází z hlásky S přidáním hlasu.</i>

Č	Š	Ž
<p>Zuby jsou lehce skousnuté na sebe, rty vyšpulené do kroužku. Tiše vyslovovat hlásku C (CU), Ě (ĚU). Poté: uč, oč, ač, eč, ič...</p>	<p>Prodloužením hlásky Č – zuby jsou skousnuté, rty vyšpulené do kroužku, hrot jazyka se nedotýká zubů: čččššš.</p>	<p>Vyvozujeme z hlásky Š. Dítě vyslovuje Š za současného znění hlasu.</p>

(Novotná, Růžek, 2018, s. 18,22,26,30,34,38,42,46)

Individuální aktivity

Naši členové rodiny

Cíl: Dítě se zapojí do rozhovoru o rodině, zopakuje si členy rodiny, jejich role a zvládne je vytleskat po slabikách, dokáže určit počáteční a koncovou hlásku ve slově

Pomůcky: Kartičky s rodinnými příslušníky (máma, táta, sestra, bratr, babička, děda, miminko)

Popis aktivity: S dítětem budu vést rozhovor o jejich rodině, jaké má sourozence, s kým tráví nejvíce času a co nejraději s rodinou dělá. Dítěti poté rozdám obrázky, na kterých budou členové rodiny – maminka, tatínek, bratr, sestra a babička s dědečkem. Nejdříve mi dítě pojmenuje, kdo se na obrázku nachází a poté si obrázky poskládáme od nejstaršího po nejmladší. Následně si dítě vyzkouší každého člena rodiny vytleskat a poté řici počáteční a koncovou hlásku slova.

Reflexe: Nejvíce komunikativní byl Vojta, který mi o své rodině dlouho vyprávěl. Zvládl také vytleskat všechna slova a poznat správné role. Teuška byla v aktivitě pozorná a zvládla všechny zadané úkoly. Anitka byla velmi stydlivá a natolik si při aktivitě nevěřila. Rodinné příslušníky pojmenovala jen – máma, táta. Saša byl komunikativní, ale jeho řeč byla nesrozumitelná. Neseřadil od nejmladšího po nejstarší.

Obrázkové čtení a vytváření nových slov

Cíl: Dítě si procvičí hlásky AEIOU, dokáže vytvořit další slova na onu hlásku a seznámí se s obrázkovým čtením

Pomůcky: Pracovní list na pohádkové čtení a na hlásky AEIOU

Popis aktivity: S dítětem si procvičím výslovnost hlásek a nejprve se zaměřím na písmenko **A**, na které si zkusíme otevřít ústa, jako bychom chtěli kousnout do jablka. Na **O** otevřeme ústa, jako když se něčemu divíme, na **U** otevřeme, jako by tam měl projít malý vítr, na **E** uděláme krásný úsměv a na **I** se usmějeme, jak nejvíce můžeme. Na každou hlásku se dítěte zeptám, zda vymyslí nějaká další slova, která na ni začínají.

Na další aktivitu použiji pohádku, která je přizpůsobena jako obrázkové čtení pro děti. Pohádku začínám realizovat já čtením a dítě mi bude doplňovat slovy obrázků, který je místo podstatného jména, a to ve správném tvaru.

Reflexe: Anitka byla při této aktivitě stydlivá, špatně skloňovala podstatná jména, ale spolupracovala a snažila se. Vojta byl nejprve nepozorný a vyprávěl mi o zážitcích z víkendu a nevěnoval se aktivitě. Sašovi se nejvíce líbila aktivita s obrázkovým čtením, ale při procvičení

hlásek odkláněl svou pozornost jinam. Teuška byla veselá, aktivita jí zaujala a správně splnila všechny zadané úkoly.

Hádanky ze školky s vytleskáváním a procvičením CSZ/ČŠŽ

Cíl: Dítě se seznámí s novými hádankami, jejich doplňováním a následným vytleskáním slov, procvičí si hlásky CSZ/ČŠŽ

Pomůcky: Pracovní listy s obrázky

Popis aktivity: První pracovní list se bude zabírat hádankami a rýmovačkami pro děti. Dítěti budu číst hádanku, kterou bude dokončovat rýmem. Vedle šesti hádanek se také nachází šest obrázků, které poskytnu dítěti, pokud hádanku nebude moci vyřešit. Po uhodnutí hádanky si každé slovo vytleskáme – nejprve já s dětmi, poté samostatně a na konci na přeskáčku, abych zjistila, zda si ji pamatují.

Pro druhou aktivitu využijeme pracovní list s obrázky na CSZ a ČŠŽ. Budu dbát na správnou výslovnost slov jako je – svíčka, měsíček, jezevčík a další slova.

HÁDANKY:

Zobák má, ne nos,

je to černý... (kos)

Pes psa hostí,

Okusují spoustu... (kostí)

Chobot má jak zvon,

je to velký... (slon)

Pejsek není sám,

kdo má rád... (salám)

Vylézt jsem se na ni bála,

byla to vysoká... (skála)

Princ našel svou lásku,

milou, krásnou... (zlatovlásku)

(Novotná, Růžek, 2018, s.32)

Reflexe: Nejméně šla aktivita Sašovi, který ještě nemá navozené hlásky CSZ/ČŠŽ a jakmile mu šly hlásky špatně vylovit, nechtěl natolik spolupracovat. Teuška zvládla doplnit slova i bez hledání obrázků, až na poslední nejtěžší hádanku. Anitka a Vojta vymýšleli slova, která se nerýmují i přes nalezení správného obrázku a nepoznali rým. Vytleskat obrázky zvládly všechny děti.

Napodobování zvuků zvířátek

Cíl: Dítě si procvičí hlásku R a Ř a pomocí obrázků si vyzkouší napodobování zvuků se zápisem krátkých a dlouhých samohlásek

Pomůcky: Obrázkové listy se slovy na R a Ř a obrázky zvířátek

Popis aktivity: Nejprve si s dítětem vyzkouším aktivitu na hlásku R a Ř, kde ukáži na obrázek a dítě ho pojmenuje. Při slovech budu dbát na správnou výslovnost hlásek. Dále dítěti připravím pracovní list, který se bude týkat napodobování zvuků zvířat a následné zapsání krátkých a dlouhých samohlásek. Já v této aktivitě začnu a ukáži dítěti obrázek, na který mi zkusí říci zvuk zvířete. Pokud dítě nebude vědět, jaký zvuk dané zvíře dělá, pomohu mu a společně si zvuk předvedeme. Následně si dítě vyzkouší použití krátkých a dlouhých samohlásek, na dlouhé napíšou čárku a na krátké tečku.

Zápis krátkých a dlouhých samohlásek:

<i>Medvěd bručí: brum, brum</i>	• •
<i>Holub vrká: vrkú, vrkú</i>	. / . /
<i>Hrdlička cukruje: Cukrú. Cukrú</i>	. / . /
<i>Pejsek vrčí: Vrrr, vrrr</i>	//
<i>Kočí volá: Prrr, Prrr</i>	//

(Novotná, Růžek, 2018, s.55)

Reflexe: Ze začátku se Anitka nechtěla do napodobování zvuků zapojit a styděla se, ale s mou dopomocí napodobila alespoň dvě zvířátka. Saša se snažil u první aktivity, ale krátké a dlouhé samohlásky nepoznal a druhá aktivita mu šla nejméně, protože se již natolik nezapojoval. Vojta byl pozorný, při napodobování zvuků se snažil a velmi se nasmál. Teuška se při aktivitě snažila, byla veselá a předvedla mi i jiná zvířátka navíc, která nebyla na pracovním listě (kočka, pes a prasátko).

Co se nachází v pohádkové knížce na obrázku?

Cíl: Dítě dokáže zformulovat odpovědi celou větou a vytleskat obrázky, které najdeme v knížce.

Pomůcky: Oblíbená knížka dětí

Popis aktivity: Děti nechám volně vybrat knížku, kterou mají rády. Dítě vyzvu, aby mi bylo schopné říci, o čem je pohádka v knížce. Poté budu klást dítěti otázky: Co vidíš na obrázku? Je tam nějaká pohádková postava? Jaká? Co mají na sobě? Kolik jich tam je? Budu dbát na to, aby dítě mluvilo celou větou. Společně si obrázky, které najdeme, vytleskáme.

Reflexe: Nejprve jsem si povídala o knížce s Anitkou, která byla schopná odpovídat celými větami, aktivita s knížkou ji zaujala a více se rozpovídala. Teuška byla ještě rozespálá, ale později se více rozkoukala a měla radost z vytleskávání slov, které ji baví. Vojta se Sašou si vybrali stejnou knížku o zemědělských strojích a vysvětlovali mi, jaký stroj je na co používán. Saša má ještě chudou slovní zásobu, věty byly spíše o dvou či třech slovech, Vojta je však velmi komunikativní a popisoval knížku celými větami.

Básnička s pohybem o Mikulášovi a Andílkovi

Cíl: Dítě si procvičí rozvoj hrubé motoriky a seznámí se novými básničkami

Pomůcky: Básničky s pohybem

Popis aktivity: S dětmi budu nejprve jednotlivě vést rozhovor o Mikulášovi, andílkovi a čertovi. Dítěte se zeptám, koho z nich mají nejraději, jak každý z nich vypadá, kdo je hodný a kdo naopak zlý. Poté se dítěte zeptám, zda už umí nějakou básničku či písničku, kterou bude chtít Mikulášovi říct. Společně se poté naučíme básničku s pohybem, kterou dítěti nejprve předvedu a poté si ji zkusíme společně.

Použité básničky:

a) **Dlouhá hůl a dlouhý plášť**, (chůze na místě, gesto v pravé ruce držíme hůl)

Kdopak tu je? Mikuláš! (rychle do dřepu, poté vyskočit)

Děti se ho nebojí, (dupání na místě)

z příchodu se radují! (tleskání do rytmu)

b) **Andílek si nebem letí**, (upažit, mávat rukami jako anděl)

pozoruje hodně dětí. (ukazovat na oči a na toho druhého)

Kohopak to vidí z nebe? (naklánět se ze strany na stranu, vyhlížet)

Vidí mě a vidí tebe! (pochod na místě, ukázat na mě a ukázat na dítě)

Reflexe: Saša byl při rozhovoru o Mikulášovi komunikativní, ale jeho řeč je stále nesrozumitelná a věty jsou o dvou či třech větech, ale při básničkách skvěle spolupracoval. Teuška s Anitkou byly z aktivity nadšené a reprodukovaly tuto básničku i později Mikulášovi a Andílkovi. Vojta se v realizaci básniček velmi zlepšil, je více klidnější a pozornější.

Kreslení a povídání o Ježíškovi

Cíl: Dítě dokáže pomocí své fantazie nakreslit co si přeje od Ježíška a během toho odpovídat na otázky celou větou

Pomůcky: Čistý papír, pastelky

Popis aktivity: Dítě ode mě dostane pastelky a čistý papír, na který bude kreslit co si přeje od Ježíška. Během kreslení se dítěte budu ptát: Copak děláte na Štědrý den? Koukáš na pohádky? Jaké máš nejraději? Pečeš s maminkou cukroví? Jaké? aj. Dítěti pokaždé připomenu, aby odpovídalo celými větami. Během kreslení, budu kontrolovat i správný úchop tužky dítěte.

Reflexe: Nejméně šla aktivita Sašovi, který nezvládl kreslit obrázek a zároveň se mnou vést rozhovor, musel se soustředit pouze na jednu činnost. Vojta byl komunikativní a nakreslil spoustu dárků, protože se nemohl rozhodnout jaký si vybere. Anita mluvila spíše o pohádkách, které si na Vánoce pouští se svou sestrou, namalovala panenku a kočárek. Teuška má bohatou slovní zásobu, sdělovala mi informace o pečení cukroví s maminkou a zdobení stromečku.

ŤĎŇ pexeso

Cíl: Dítě bude schopné si všimnout detailů, poznat stejné dvojice a procvičit si hlásku ŤĎŇ

Pomůcky: Pexeso

Popis aktivity: Pexeso budu hrát individuálně s každým dítětem a pokaždé co otočíme obrázek, dítě řekne jeho název. V pexesu budou následující obrázky: ťuká, kotě, smetl, děda, dívka, budík, oheň. V průběhu celé aktivity, budu dbát na správnou výslovnost dítěte – zoubky blízko u sebe a jazyk se opírá o horní patro.

Reflexe: Nejméně šla aktivita Sašovi, který nemá hlásky ŤĎŇ ještě zcela zafixovány a činnosti u stolečku má nerad. Vojta byl při aktivitě nepozorný a spíše mi vyprávěl, jaký hrad jeho kamarád staví na koberci. Dívky při aktivitě skvěle spolupracovaly, a dokonce chtěly hrát více her. Teuška aktivita bavila nejvíce, protože pexeso v MŠ často vyhledává.

Jak asi byla správně pohádka?

Cíl: Dítě bude schopné převyprávět pohádku podle obrázku a procvičit si předmatematické pojmy

Pomůcky: Obrázek z pohádky „O řepě“

Popis aktivity: Dítěti dám před sebe obrázek, na kterém bude obrázek pohádky „O řepě“. Nejprve dítěti budu klást otázky, co se nachází na obrázku, kolik tam je lidí/zvřát, co mají na sobě, jak se asi cítí, kde se nacházejí a co dělají. Poté dítě vyzvu, aby mi příběh vyprávělo a budu dbát na to, aby hovořilo celými větami. Až mi dítě příběh dovypráví, budu se ho ptát na otázky „Kdo je první? Kdo stojí za babičkou? Kdo před babičkou? Ukaž mi, kdo je poslední.“

Reflexe: Pohádku jsem vybrala z důvodu, že ji v MŠ znají všechny děti, ale přesto mi Saša řekl, že ji nezná a nechtěl mi příběh vyprávět. Anitka byla tichá, působila zakřiknutým dojmem, ale příběh byla schopná popsat ve správné posloupnosti děje. Teuška a Vojta aktivitu realizovali nadšeně, protože to byla jedna z jejich nejoblíbenějších pohádek v MŠ. Oba jsou komunikativní, mají bohatou slovní zásobu a hovoří celými větami.

Kdopak se schovává v černobílém pohádkovém lese?

Cíl: Dítě si procvičí předmatematické dovednosti, dokáže spočítat správný počet obrázků a všimá si detailů

Pomůcky: Černobílý pracovní list

Popis aktivity: Dítěti rozdám pracovní list, na kterém je nakreslený les na levé polovině.

V pravé polovině jsou obrázky, které v lese musí najít a spočítat je. Pracovní list jsem dítěti připravila černobílý, jelikož v černobílém je náročnější hledání. Pracovní list si však může ponechat a později vybarvit. Nejprve si však společně popovídáme o tom, kdo na obrázku je, co tam dělají, jak se cítí a tak dále. Budu dbát na to, aby dítě odpovídalo celými větami.

Reflexe: Největší problém s počítáním a celkovou pozorností měl Saša, jelikož pro něj počítání obrázků (nad 6 a více) bylo náročné. Vojtu aktivita zaujala a smál se legračním obrázkům, které spočítal a zapsal v tečkách – některá čísla přepsal. Anitka s Teuškou byly soustředěné, pečlivé a zvládly napsat počet obrázků číslem nikoliv jen počtem teček.

Vytváření naší pohádky

Cíl: Dítě si procvičí odpovídat celými větami a bude se snažit pomocí své fantazie vytvořit nový příběh

Pomůcky: Žádné

Popis aktivity: S dítětem se posadím na koberec a aktivitu začnu větou: „Bylo nebylo, jedno malé království...“. Cílem aktivity bude, aby dítě zapojilo svou fantazii při vytváření příběhu a odpovídalo celými větami. Pokud dítě nebude vědět, jak příběh posunout dál, budu se ho snažit namotivovat či poradit, jak by příběh mohl pokračovat.

Reflexe: Nejdelší konverzace byla s Teuškou, jelikož má bohatou slovní zásobu a pohádky má nejraději. Anitka se v ostýchavosti velmi zlepšila a snažila se vymyslet příběh dál. Vojta byl veselý, vymýšlel popletenou pohádku (létající auta) a smál se. Sašu aktivita brzy omrzela, protože nemohl vymyslet, jak by příběh pokračoval dále.

Kolektivní aktivity

Slož a vymysli co nejvíce slov na písmena ve svém jméně!

Cíl: Dítě dokáže pomocí písmenek složit své jméno a následně na písmena ve jméně vymyslet další slova

Pomůcky: Víčka s písmeny

Popis aktivity: Dětem položím před sebe různá písmena abecedy, která jsou přidělaná na víčkách. Dětem vysvětlím, že si zkusíme vytvořit pomocí písmenek své jméno. Pokud dítě nebude moci písmenka najít nebo si nebude vědět rady, pomohu mu. Budu se ale snažit dítě navést k tomu, aby si písmenka našlo samo. Až bude mít své jméno před sebou poskládané, zkusíme si na každé písmenko z jeho jména vymyslet nějaké jiné slovo.

Příklad: V – vidle, O – oko, J – jablko, T – traktor, A – ananas

Reflexe: Tato pomůcka je u dětí v MŠ velmi oblíbená, proto jsem ji zapojila do jedné z aktivit. Teuška a Anitka své jméno poskládaly a vymyslely i jiná slova. Vojta si byl trochu nejistý a nemohl najít dvě písmena ve jméně, ale nakonec své jméno poskládal. Saša své jméno poskládal, ale další slova již nevymyslel.

Jaká slova znám na písmenka K a L?

Cíl: Dítě si procvičí sluchové vnímání a najde písmeno ve slově

Pomůcky: Žádné

Popis aktivity: Dítěti budu nejdříve číst slova na písmeno K. Písmeno může být na začátku, uprostřed, na konci slova anebo tam písmeno vůbec nemusí být. Jakmile dítě uslyší písmeno ve slově – tleskne, pokud tam písmeno není anebo ho neuslyší – netleská. To samé bude i s písmenkem L.

- **Slova na K:** Klára, auto, pes, župan, kost, látka, les, oko, opice, salám, květina, okoř, lentilka, pásek
- **Slova na L:** Auto, tričko, zahrada, hrníček, školka, tužka, propiska, kohout, televize, léto, loupat, kočka, vana

Reflexe: Příště bych aktivitu zvolila raději individuálně, protože Saša aktivitu plnil spíše pozorováním a napodobováním ostatních dětí. Nejvíce šla aktivita Teušce s Anitkou, Vojta se snažil, ale v aktivitě byly i drobné chyby. Aktivitu jsme později otočili – děti mi říkaly slova a kontrolovaly, zda písmeno ve slově poznám.

Zapamatování si věcí s hrou BrainBox

Cíl: Děti si formou hry procvičí paměť a naučí se odpovídat celými větami

Pomůcky: BrainBox hra

Popis aktivity: Jako pomůcku jsem využila hru BrainBox, která je pro děti ve školce velmi zábavná. Dítě si vybere obrázek, na který musí pod časomírou hledět a zapamatovat si věci, které jsou na něm uvedené. Jakmile uplyne časomíra, obrázek se otočí a na druhé straně jsou připravené otázky, na které budou odpovídat. Poté si hodí kostkou od 1-6 a podle čísla, které hodí, se přečte otázka. Otázky jsou např: „Kolik mráčků bylo na obrázku? Jakou barvu mělo tričko pána s kloboukem?“. Budu dbát na to, aby děti odpovídaly celou větou.

Reflexe: Vojta byl nejdříve nadšený, ale později ho hra omrzela, protože si nemohl na některé věci vzpomenout. Nejvíce však zaujala dívky, které by chtěly pokračovat ještě déle. Saša nejdříve pozoroval a aktivitu odmítal, později se však zapojil.

Zimní zábava

Cíl: Děti si procvičení dechové cvičení a naučí se básničku o sněhulákovi s pohybem

Pomůcky: Čisté papíry, dva proužky papíru jako start a cíl, 4 brčka

Popis aktivity: Dětem připravím bílý papír, ze kterého si vytvoříme kuličku a budeme si povídat o zimě. Dítěti budu pokládat různé otázky, co se v zimě dělá, jestli někdy stavělo sněhuláka a co má na zimě nejraději. Až si vytvoří kuličku, připravím dítěti dráhu a brčko, kterým bude foukat do kuličky a snažit se zvítězit. Děti rozdělím do dvojic. Až bude kulička v cíli, naučíme se společně básničku o sněhulákovi.

Použitá básnička:

Sněhulák je kamarád, /pochod na místě/

každý ho má tuze rád. /tleskání/

Jedna koule, druhá koule, /ze zdola vytváříme jednu a druhou kouli/

ještě chybí třetí koule. /nahore vytváříme třetí kouli/

Mrkvičku, aby mohl dýchat, /ukazujeme nos a zhluboka se nadechneme/

ale nesmí nahlas kýchat! /vztyčený prst a kýchnutí/

Ještě přidat velký hrnec, /na hlavě ukazujeme hrnec/

až ho vidí v dáli srnec! /ruce nad oči – koukáme do dáli/

Zdroj: Vlastní zdroj

Reflexe: Při foukání se všechny děti bez problému zapojily. Musely však přijít na to, jak do brčka foukat, aby kulička letěla rovně. Děti se u aktivity hodně nasmály, a nakonec jsme udělali kuličkový závod, kde se děti prostrídaly mezi sebou. Z básničky měly děti radost a později ji ještě naučily i ostatní děti v MŠ. Anitka se ze začátku styděla realizovat básničku před ostatními dětmi, ostych však překonala a aktivitu bez problému zvládla.

Čáp ztratil písmenkovou čepičku!

Cíl: Dítě si procvičí orientaci na zahradě spojenou s vytleskáváním a hledáním slov

Pomůcky: Žádné

Popis aktivity: V době, kdy dítě bude trávit svůj čas na zahradě, si s ním zahrajou hru. Hra vždy začíná větou: „Čáp ztratil písmenko...“. Cílem hry bude, aby dítě vždy našlo nějakou věc na zahradě na toto písmenko (například T – tráva, K – kytička). Až si věc společně najdeme, zkusíme si ji vytleskat – kdo nebude moci najít, zkusí alespoň vymyslet slovo.

Reflexe: Nejvíce slov našla Teuška s Vojtou, kteří chtěli aktivitu hrát ještě déle. Saša aktivitu zpočátku odmítal a chtěl si stavět na pískovišti, ale poté se přidal, ale našel pouze jednu věc na jedno písmeno b-bagr. Anitka se k aktivitě přidala až později, ale našla mnoho slov a byla aktivní.

Shrnutí, závěr

Cílem bakalářské práce bylo provést reedukační aktivity během celého školního roku a realizovat diagnostiku formou pre-testu s vybranými dětmi v předškolní třídě s cílem připravit je na vstup do ZŠ. Během aktivit jsem si zapisovala informace a sbírala data formou sledování, zda se dětem aktivita dařila či ne a zda byl zřejmý v dané oblasti kvalitativní posun. Aktivity jsem s dětmi realizovala individuálně, ale i kolektivně. Činnosti, které byly individuální, byly zaměřeny nejen na posílení větší soustředěnosti dítěte, ale také na navázání vztahu mezi mnou a dítětem a rozvíjení větší sluchové percepce. Kolektivní zase naopak rozvíjely komunikaci dítěte s dítětem, schopnost spolupracovat navzájem a potlačit ostych před ostatními.

Teoretickou část jsem rozdělila do čtyř kapitol, kdy v první jsem se zaměřila na stručnou analýzu vývoje samotné osobnosti dítěte, který je pro správný rozvoj řeči stěžejní. Ve druhé kapitole je popsán správný vývoj řeči a artikulace v období od narození po vstup do ZŠ. Třetí a nejobsáhlejší kapitola se zaměřuje na poruchy řeči a jejich reedukaci. V poslední kapitole mne zajímala úroveň školní zralosti a připravenosti, která je potřebná pro bezproblémový nástup do ZŠ.

V praktické části jsem jako metodu využila diagnostický nástroj od Opravilové, Kucharské, Bláhové a Kupcové s názvem Pedagogické hodnocení v pojetí rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, jehož metodika je zaměřená na podporu individualizace vzdělávání v podmínkách MŠ, díky kterému jsem na začátku roku zjistila úroveň dětí v řečových dovednostech a na konci roku jejich případný posun a zlepšení. Jak jsem již v úvodu praktické části uvedla, při práci s dětmi pro mne byla důležitou pomůckou tabulka správné výslovnosti, kterou jsem se řídila během reedukačních aktivit.

První chlapec, na kterého jsem se ve svém výzkumu zaměřila, byl Vojta. Zlepšil se v celkové komunikaci, jeho řeč začala být více souvislá a plynulá. Zvládá již správné užití časů, projevil se u něj zájem o básničky, písničky a společné aktivity s dětmi, které dříve často odmítal. Rozpozná krátkou a dlouhou samohlásku ve slově, vytvoří samostatně dvou a tříslabičná slova a poskládá rozstříhaný obrázek. Špatná výslovnost hlásek R a Ř prozatím přetrvává a chlapci je i nadále poskytována logopedická prevence v MŠ.

V případě Saši šlo nejprve o počáteční překonání ostychu z důvodu špatné výslovnosti, která mu bránila v komunikaci vůbec. Odmítal reprodukovat básničky, písničky či jiné aktivity v MŠ. Před dětmi se ostychu prozatím nezbavil, nicméně před paní učitelkou či mnou v rámci individuálních činností byl chlapec schopen spolupracovat. Zvládne již poskládat rozstříhaný obrázek, pozná již geometrické tvary a poskládá číselnou řadu od 1 do 10. U chlapce i nadále

přetrvává špatná výslovnost hlásek R, Ř, L a Ď, Ť, Ň a nadále navštěvuje SPC. Dle sdělení paní učitelky je u chlapce navržen odklad školní docházky, což i vyplývá z výsledků mého šetření a chlapec kromě logopedické prevence v MŠ dojíždí za logopedickou péčí do SPC.

Dívka Anitka již tvoří věty se správným použitím předložek, skloňuje podstatná jména, plynule hovoří o své rodině a souvisle vypráví zážitky. Zpočátku se dívka velmi styděla, působila zakřiknutým dojmem a nevěřila si. Aktivitu v MŠ sledovala zpovzdálí a s dětmi téměř nekomunikovala a nespolečně pracovala. Během školního roku se začala více zapojovat do všech aktivit, a dokonce bez ostychu vystupovat na veřejnosti společně s dětmi. Velký posun se u dívky projevil v oblasti sluchového vnímání, tvoří krátké a dlouhé samohlásky, je schopna vytvořit slova na danou hlásku a vytváří rýmy. U dívky přetrvává nesprávná výslovnost R a Ř.

Teuška již od začátku zvládala všechny zadané úkoly bez jakýchkoliv potíží. Drobné odchylky jsem postřehla u sluchového vnímání, kdy dívka nepoznala hlásku na konci slova a nevytvořila dvou a tří slabičná slova, která nyní již bez problému zvládne. Na začátku školního roku ještě nerozeznala geometrické tvary, zaměňovala čtverec za obdélník. Dívčina výslovnost je již bezchybná a dle tvrzení paní učitelky jsou hlásky R a Ř již zcela zafixovány.

Na základě zhodnocení všech provedených aktivit a jejich účinnosti při rozvoji řečových dovedností jsem toho názoru, že bez ohledu na to, na jaké úrovni je řeč dítěte při vstupu do MŠ rozvinuta a bez ohledu na jeho osobnostní předpoklady, můžeme s jistotou konstatovat, že včasným zásahem vhodných diagnostických metod a opatření ze strany učitelek dojde k nápravě řeči včas tak, aby nezapříčinila případné obtíže při vzdělávání na ZŠ.

Předškolní vzdělávání je v tomto ohledu nenahraditelnou součástí rozvoje řeči, protože dnešní hektická doba, kdy rodiče či prarodiče dětem již téměř nechtou, nepovídají si s nimi a dítě přijímá pouze pasivní jednostranné podněty prostřednictvím tabletu, počítače a televize, má negativní dopad na rozvoj řeči u dětí. I přes snahu rodičů, kteří se snaží svému dítěti v rozvoji řeči pomoci, není často ani v jejich silách nejen vadu řeči včas rozpoznat, ba dokonce ji eliminovat. Z tohoto důvodu má mateřská škola hraje nezastupitelnou roli v rozvoji řeči a komunikačních schopností dítěte.

Mám-li se kriticky zamyslet nad tím, co bych v přístupu k bakalářské práci změnila, je to snad jen krátký časový úsek, který jsem měla k dispozici při zjišťování a aplikaci diagnostických metod, neboť jsem si vědoma, že nejen pro samotné počáteční získání důvěry dítěte (aby spolupracovalo, pracovalo bez ostychu a s chutí, která je neméně důležitá pro rozvoj komunikačních dovedností dítěte) je třeba více času, který ovšem budu mít jako kvalifikovaná učitelka MŠ.

Realizace výzkumného šetření mne naučila pracovat s dětmi bez předsudků, trpělivě a s přihlédnutím k jejich individuálním specifikům.

Použité zdroje

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Praha: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

BEJDÁKOVÁ, Sandra, Jarmila STŘECHOVÁ. *Školní zralost a komunikace*. Praha: Raabe, 2018. ISBN 978-80-7496-390-2.

BENDO VÁ, Petra. *Logopedická prevence: metodicko-didaktický materiál*. Ilustroval Barbora KŘISTKOVÁ, ilustroval Petra HAUPTOVÁ. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-421-2.

BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada Publishing, a.s, 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.

BEZDĚKOVÁ, Jana a Miroslav RŮŽEK. *Učíme naše dítě mluvit*. 2., upr. a dopl. vyd. Praha: Arista Books, 2014. ISBN 978-80-87867-10-5.

Breptavost. *Logopedické pomůcky* [online]. Logopedické pomůcky, 2009 [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <http://www.logopedie-pomucky.cz/breptavost/>

BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*. 2012. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-3008-0.

KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Vady řeči u dětí: návody pro praxi*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3941-0.

KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, H. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2003. ISBN 80-239-0082-X.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. 2006. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1110-2.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Budu správně mluvit: Chodíme na logopedii*. 2011. Praha: GRADA, 2011. ISBN 978-80-247-3687-7.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-667-5.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Průvodce vývojem dětské řeči: logopedická prevence*. 5. přeprac. vyd. Praha: Galén, 2009. ISBN 978-80-7262-598-7.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem. 2.*, aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3080-6.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem.* Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1026-9.

LECHTA A KOL., Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti.* 2003. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-801-5.

NOVOTNÁ, Ivana a Miroslav RŮŽEK. *Logopedická cvičení: pro předškoláky.* Brno: Edika, 2018. ISBN 978-80-266-1284-1.

OPRAVILOVÁ, Eva, Anna KUCHARSKÁ, Alice BLÁHOVÁ a Martina KUPCOVÁ. *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV: Metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2022-09-26]. ISBN 978-80-87000-10-6. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/t/metodicka-pomoc-ucitelum-a-kov.html>

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie.* Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání. 2.* aktualizované vydání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Seznam příloh

PRE-TEST

Jméno:

Datum narození:

Co chci zjistit	Začátek školního roku	Konec školního roku
-----------------	-----------------------	---------------------

Hodnocení dětí:

1 – bez problémů, 2 – zvládá obtížněji/občas drobné chyby, 3 – nezvládá/nemluví

Zralost projevu dítěte (1-2-3)

Vyslovování je bezchybné		
Vyjadřuje se souvisle a plynule		
Hovoří ve vhodně zformulovaných větách		
Hovoří srozumitelně, přiměřeně kultivovaně		

Jazyková norma dítěte (1-2-3)

Rozezná jednotná a množná čísla		
Správné užití předložek (pod, nad, vedle...)		
Rozezná minulý, přítomný a budoucí čas		
Užití rodů		
Správné skloňování podstatných jmen		
Správné časování sloves		

Způsob vyjadřování (1-2-3)

Zvládne říci informace o sobě (jméno, věk...)		
Hovoří o svém bydlišti, rodině...		
Zvládne vyprávět své zážitky (z víkendu, o prázdninách...)		
Je schopno převyprávět děj		
Dovede říci nějakou básničku či zazpívat písničku		
Je schopno reprodukovat pohádku či příběh		
Zapojuje se do dramatických činností		
Je schopné vést rozhovor		
Rozezná a vymyslí synonyma, homonyma a antonyma		
Chápe slovní vtip a humor		

Sluchová percepce a diferenciacie (1-2-3)

Vytleská ve větě slova		
Vytleská slovo po slabikách		
Pozná ve slově počáteční hlásku		
Pozná ve slově koncovou hlásku		
Pozná hlásku uprostřed slova		
Sluchem rozliší slabiky s krátkými a dlouhými samohláskami		
Vymyslí různá slova od dané hlásky		
Vymyslí slova s daným počtem slabik (2 a 3 slabičná)		
Vytvoří rým		

Zraková percepce a diferenciacie (1-2-3)

Je schopné sledovat očima zleva doprava		
Rozezná odlišné obrázky (zda jsou nebo nejsou stejné)		
Všimá si detailů na obrázcích a rozlišuje je		
Poskládá rozstříhaný obrázek		
Rozliší geometrické tvary (kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník)		

Výplň volného času dítěte – záliby (1-2-3)

Má zájem o hry se slovy		
Baví jej slovní hříčky a má rado humor		
Má v oblíbenosti sledování televize, filmů nebo divadla		
Projevuje zájem o zpěv		
Projevuje zájem o recitaci básniček		
Má rádo dramatizaci		
Zajímá se o knížky		

Matematická a čtenářská pregramotnost (1-2-3)

Poznává některá velká písmena		
Poznává čísla od 1 do 10		
Zvládne některá písmena a číslice napsat		
Dokáže se podepsat		

OPRAVILOVÁ, Eva, Anna KUCHARSKÁ, Alice BLÁHOVÁ a Martina KUPCOVÁ. *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV: Metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2022-09-26]. ISBN 978-80-87000-10-6. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/t/metodicka-pomoc-ucitelum-a-kov.html>

Jméno: Vojta (5 let a 5 měsíců)

Datum narození: 4.5.2017

Co chci zjistit	Začátek školního roku	Konec školního roku
-----------------	-----------------------	---------------------

Hodnocení dětí:

1 – bez problémů, 2 – zvládá obtížněji/občas drobné chyby, 3 – nezvládá/nemluví

Zralost projevu dítěte (1-2-3)

Vyslovování je bezchybné	2	2
Vyjadřuje se souvisle a plynule	2	1
Hovoří ve vhodně zformulovaných větách	1	1
Hovoří srozumitelně, přiměřeně kultivovaně	2	1

Jazyková norma dítěte (1-2-3)

Rozezná jednotná a množná čísla	1	1
Správné užití předložek (pod, nad, vedle...)	1	1
Rozezná minulý, přítomný a budoucí čas	3	1
Užití rodů	1	1
Správné skloňování podstatných jmen	2	1
Správné časování sloves	1	1

Způsob vyjadřování (1-2-3)

Zvládne říci informace o sobě (jméno, věk...)	1	1
Hovoří o svém bydlišti, rodině...	1	1
Zvládne vyprávět své zážitky (z víkendu, o prázdninách...)	1	1
Je schopno převyprávět děj	1	1
Dovede říci nějakou básničku či zazpívat písničku	3	1
Je schopno reprodukovat pohádku či příběh	3	1
Zapojuje se do dramatických činností	3	2
Je schopné vést rozhovor	1	1
Rozezná a vymyslí synonyma, homonyma a antonyma	2	2
Chápe slovní vtip a humor	1	1

Sluchová percepce a diferenciacie (1-2-3)

Vytleská ve větě slova	1	1
Vytleská slovo po slabikách	1	1
Pozná ve slově počáteční hlásku	1	1
Pozná ve slově koncovou hlásku	3	1
Pozná hlásku uprostřed slova	3	3
Sluchem rozliší slabiky s krátkými a dlouhými samohláskami	2	1
Vymyslí různá slova od dané hlásky	1	1
Vymyslí slova s daným počtem slabik (2 a 3 slabičná)	2	1
Vytvoří rým	2	2

Zraková percepce a diferenciacie (1-2-3)

Je schopné sledovat očima zleva doprava	1	1
Rozezná odlišné obrázky (zda jsou nebo nejsou stejné)	1	1
Všimá si detailů na obrázcích a rozlišuje je	1	1
Poskládá rozstříhaný obrázek	2	1
Rozliší geometrické tvary (kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník)	1	1

Výplň volného času dítěte – záliby (1-2-3)

Má zájem o hry se slovy	2	2
Baví jej slovní hříčky a má rado humor	2	2
Má v oblíbenosti sledování televize, filmů nebo divadla	1	1
Projevuje zájem o zpěv	3	2
Projevuje zájem o recitaci básniček	3	2
Má rádo dramatizaci	3	2
Zajímá se o knížky	2	1

Matematická a čtenářská pregramotnost (1-2-3)

Pozná některá velká písmena	2	2
Pozná čísla od 1 do 10	1	1
Zvládne některá písmena a číslice napsat	2	2
Dokáže se podepsat	3	3

Jméno: Saša (5 let a 3 měsíce)

Datum narození: 30.7.2017

Co chci zjistit	Začátek školního roku	Konec školního roku
-----------------	-----------------------	---------------------

Hodnocení dětí:

1 – bez problémů, 2 – zvládá obtížněji/občas drobné chyby, 3 – nezvládá/nemluví

Zralost projevu dítěte (1-2-3)

Vyslovování je bezchybné	2	2
Vyjadřuje se souvisle a plynule	2	2
Hovoří ve vhodně zformulovaných větách	3	2
Hovoří srozumitelně, přiměřeně kultivovaně	3	2

Jazyková norma dítěte (1-2-3)

Rozezná jednotná a množná čísla	1	1
Správné užití předložek (pod, nad, vedle...)	1	1
Rozezná minulý, přítomný a budoucí čas	3	1
Užití rodů	1	1
Správné skloňování podstatných jmen	1	1
Správné časování sloves	1	1

Způsob vyjadřování (1-2-3)

Zvládne říci informace o sobě (jméno, věk...)	2	1
Hovoří o svém bydlišti, rodině...	2	1
Zvládne vyprávět své zážitky (z víkendu, o prázdninách...)	2	1
Je schopno převyprávět děj	2	1
Dovede říci nějakou básničku či zazpívat písničku	3	2
Je schopno reprodukovat pohádku či příběh	3	2
Zapojuje se do dramatických činností	3	2
Je schopné vést rozhovor	2	1
Rozezná a vymyslí synonyma, homonyma a antonyma	3	3
Chápe slovní vtip a humor	1	1

Sluchová percepce a diferenciacie (1-2-3)

Vytleská ve větě slova	1	1
Vytleská slovo po slabikách	1	1
Pozná ve slově počáteční hlásku	1	1
Pozná ve slově koncovou hlásku	3	3
Pozná hlásku uprostřed slova	3	3
Sluchem rozliší slabiky s krátkými a dlouhými samohláskami	1	1
Vymyslí různá slova od dané hlásky	1	1
Vymyslí slova s daným počtem slabik (2 a 3 slabičná)	2	1
Vytvoří rým	1	1

Zraková percepce a diferenciacie (1-2-3)

Je schopné sledovat očima zleva doprava	1	1
Rozezná odlišné obrázky (zda jsou nebo nejsou stejné)	1	1
Všimá si detailů na obrázcích a rozlišuje je	1	1
Poskládá rozstříhaný obrázek	3	1
Rozliší geometrické tvary (kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník)	3	1

Výplň volného času dítěte – záliby (1-2-3)

Má zájem o hry se slovy	3	2
Baví jej slovní hříčky a má rado humor	2	2
Má v oblíbenosti sledování televize, filmů nebo divadla	1	1
Projevuje zájem o zpěv	3	2
Projevuje zájem o recitaci básniček	3	3
Má rádo dramatizaci	3	2
Zajímá se o knížky	2	1

Matematická a čtenářská pregramotnost (1-2-3)

Pozná některá velká písmena	3	2
Pozná čísla od 1 do 10	3	1
Zvládne některá písmena a číslice napsat	3	1
Dokáže se podepsat	3	3

Jméno: Anitka (5 let a 11 měsíců)

Datum narození: 16.11.2016

Co chci zjistit	Začátek školního roku	Konec školního roku
-----------------	-----------------------	---------------------

Hodnocení dětí:

1 – bez problémů, 2 – zvládá obtížněji/občas drobné chyby, 3 – nezvládá/nemluví

Zralost projevu dítěte (1-2-3)

Vyslovování je bezchybné	2	2
Vyjadřuje se souvisle a plynule	1	1
Hovoří ve vhodně zformulovaných větách	1	1
Hovoří srozumitelně, přiměřeně kultivovaně	1	1

Jazyková norma dítěte (1-2-3)

Rozezná jednotná a množná čísla	1	1
Správné užití předložek (pod, nad, vedle...)	2	1
Rozezná minulý, přítomný a budoucí čas	1	1
Užití rodů	1	1
Správné skloňování podstatných jmen	2	1
Správné časování sloves	1	1

Způsob vyjadřování (1-2-3)

Zvládne říci informace o sobě (jméno, věk...)	2	1
Hovoří o svém bydlišti, rodině...	2	1
Zvládne vyprávět své zážitky (z víkendu, o prázdninách...)	2	1
Je schopno převyprávět děj	2	1
Dovede říci nějakou básničku či zazpívat písničku	3	1
Je schopno reprodukovat pohádku či příběh	3	1
Zapojuje se do dramatických činností	3	2
Je schopné vést rozhovor	2	1
Rozezná a vymyslí synonyma, homonyma a antonyma	3	1
Chápe slovní vtip a humor	3	1

Sluchová percepce a diferenciacie (1-2-3)

Vytleská ve větě slova	1	1
Vytleská slovo po slabikách	1	1
Pozná ve slově počáteční hlásku	1	1
Pozná ve slově koncovou hlásku	3	3
Pozná hlásku uprostřed slova	3	3
Sluchem rozliší slabiky s krátkými a dlouhými samohláskami	3	1
Vymyslí různá slova od dané hlásky	3	1
Vymyslí slova s daným počtem slabik (2 a 3 slabičná)	2	1
Vytvoří rým	3	1

Zraková percepce a diferenciacie (1-2-3)

Je schopné sledovat očima zleva doprava	1	1
Rozezná odlišné obrázky (zda jsou nebo nejsou stejné)	1	1
Všimá si detailů na obrázcích a rozlišuje je	1	1
Poskládá rozstříhaný obrázek	3	1
Rozliší geometrické tvary (kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník)	1	1

Výplň volného času dítěte – záliby (1-2-3)

Má zájem o hry se slovy	2	1
Baví jej slovní hříčky a má rado humor	2	1
Má v oblíbenosti sledování televize, filmů nebo divadla	1	1
Projevuje zájem o zpěv	3	1
Projevuje zájem o recitaci básniček	3	2
Má rádo dramatizaci	3	2
Zajímá se o knížky	1	1

Matematická a čtenářská pregramotnost (1-2-3)

Pozná některá velká písmena	2	1
Pozná čísla od 1 do 10	1	1
Zvládne některá písmena a číslice napsat	1	1
Dokáže se podepsat	1	1

Jméno: Teuška (5let a 4 měsíce)

Datum narození: 26.6. 2017

Co chci zjistit	Začátek školního roku	Konec školního roku
-----------------	-----------------------	---------------------

Hodnocení dětí:

1 – bez problémů, 2 – zvládá obtížněji/občas drobné chyby, 3 – nezvládá/nemluví

Zralost projevu dítěte (1-2-3)

Vyslovování je bezchybné	2	1
Vyjadřuje se souvisle a plynule	1	1
Hovoří ve vhodně zformulovaných větách	1	1
Hovoří srozumitelně, přiměřeně kultivovaně	1	1

Jazyková norma dítěte (1-2-3)

Rozezná jednotná a množná čísla	1	1
Správné užití předložek (pod, nad, vedle...)	1	1
Rozezná minulý, přítomný a budoucí čas	1	1
Užití rodů	1	1
Správné skloňování podstatných jmen	1	1
Správné časování sloves	1	1

Způsob vyjadřování (1-2-3)

Zvládne říci informace o sobě (jméno, věk...)	1	1
Hovoří o svém bydlišti, rodině...	1	1

Zvládne vyprávět své zážitky (z víkendu, o prázdninách...)	1	1
Je schopno převyprávět děj	1	1
Dovede říci nějakou básničku či zazpívat písničku	1	1
Je schopno reprodukovat pohádku či příběh	1	1
Zapojuje se do dramatických činností	1	1
Je schopné vést rozhovor	1	1
Rozezná a vymyslí synonyma, homonyma a antonyma	1	1
Chápe slovní vtíp a humor	1	1

Sluchová percepce a diferenciacie (1-2-3)

Vytleská ve větě slova	1	1
Vytleská slovo po slabikách	1	1
Pozná ve slově počáteční hlásku	1	1
Pozná ve slově koncovou hlásku	2	1
Pozná hlásku uprostřed slova	3	2
Sluchem rozliší slabiky s krátkými a dlouhými samohláskami	1	1
Vymyslí různá slova od dané hlásky	1	1
Vymyslí slova s daným počtem slabik (2 a 3 slabičná)	2	1
Vytvoří rým	1	1

Zraková percepce a diferenciacie (1-2-3)

Je schopné sledovat očima zleva doprava	1	1
Rozezná odlišné obrázky (zda jsou nebo nejsou stejné)	1	1
Všimá si detailů na obrázcích a rozlišuje je	1	1
Poskládá rozstříhaný obrázek	1	1
Rozliší geometrické tvary (kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník)	2	1

Výplň volného času dítěte – záliby (1-2-3)

Má zájem o hry se slovy	1	1
Baví jej slovní hříčky a má rado humor	1	1
Má v oblíbenosti sledování televize, filmů nebo divadla	1	1
Projevuje zájem o zpěv	1	1
Projevuje zájem o recitaci básniček	1	1
Má rádo dramatizaci	1	1
Zajímá se o knížky	1	1

Matematická a čtenářská pregramotnost (1-2-3)

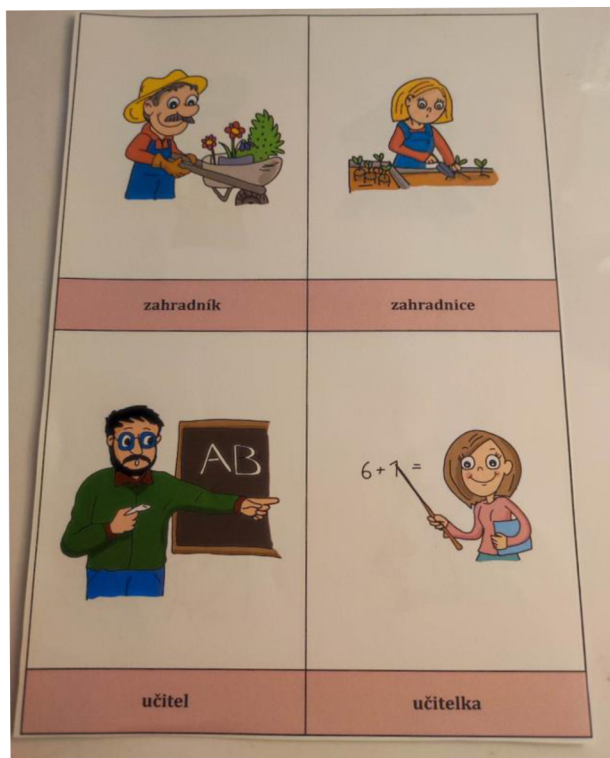
Pozná některá velká písmena	1	1
Pozná čísla od 1 do 10	1	1
Zvládne některá písmena a číslice napsat	1	1
Dokáže se podepsat	1	1

Použité pomůcky pro počáteční pre-test

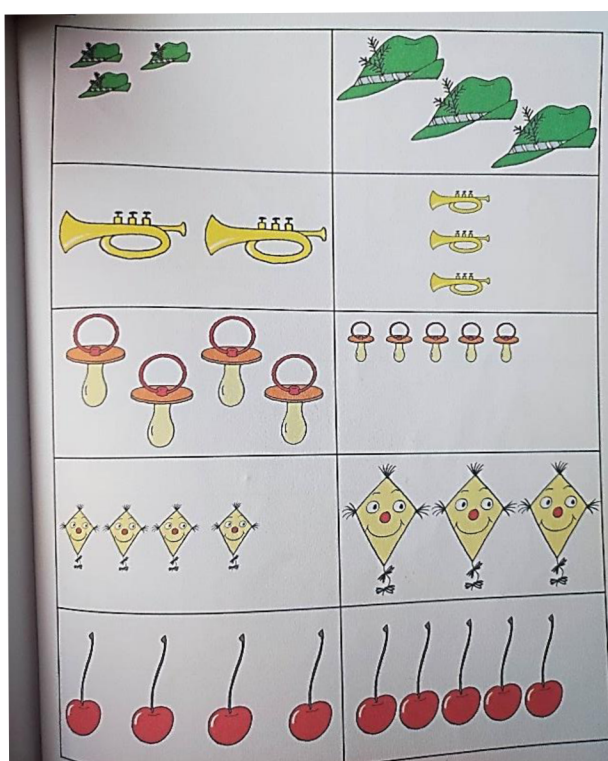
Formální vyspělost řeči

- Knížky v MŠ
- Rozhovor s dítětem

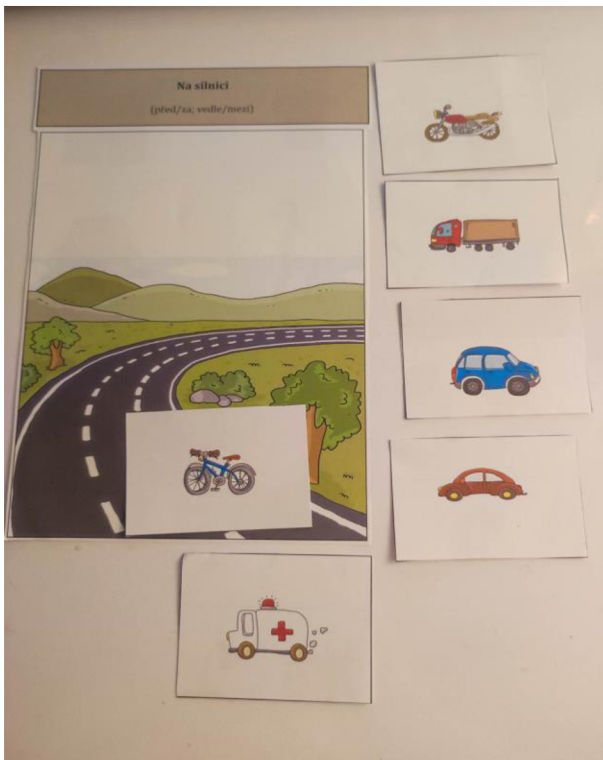
Gramatická správnost řeči

(Bendová, 2014, s.147,148)

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha M15)

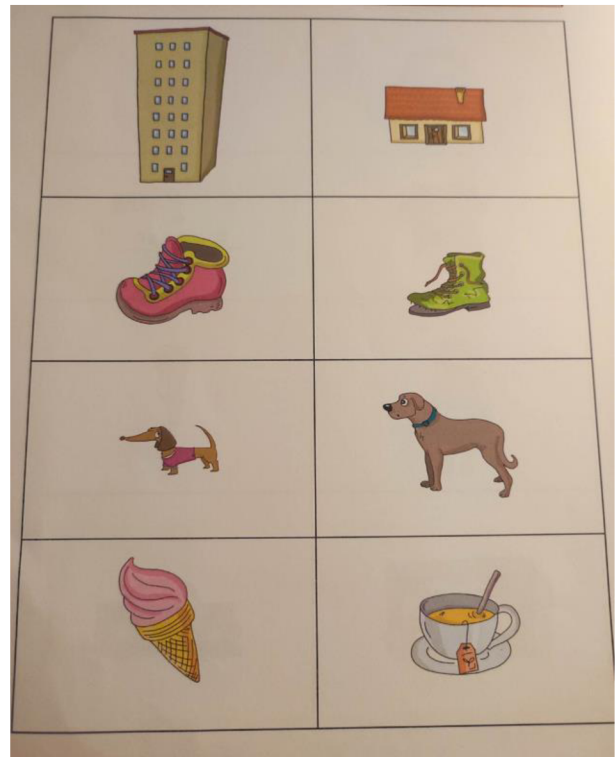
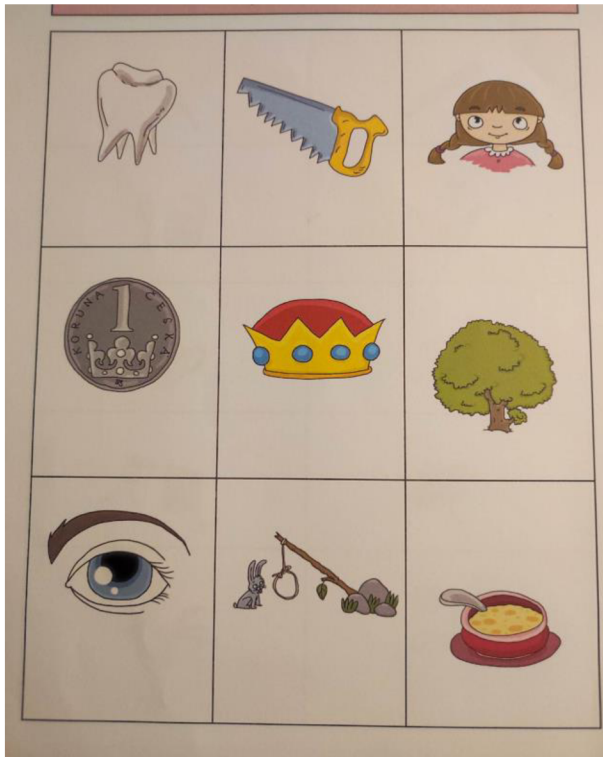
(Bendová, 2014, s.173)

Slovní projev

- Rozhovor s dítětem
- Motivace dítěte k básničce či písničce, zda si nějakou pamatuje
- Práce s knížkou a s pohádkou (prohlížení knížek v MŠ, vyprávění...)

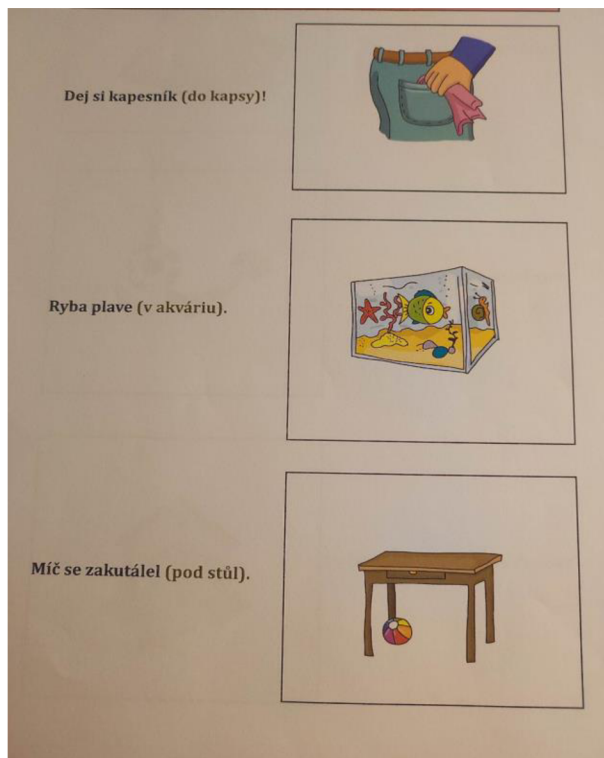

(Bendová,2014, s.163)

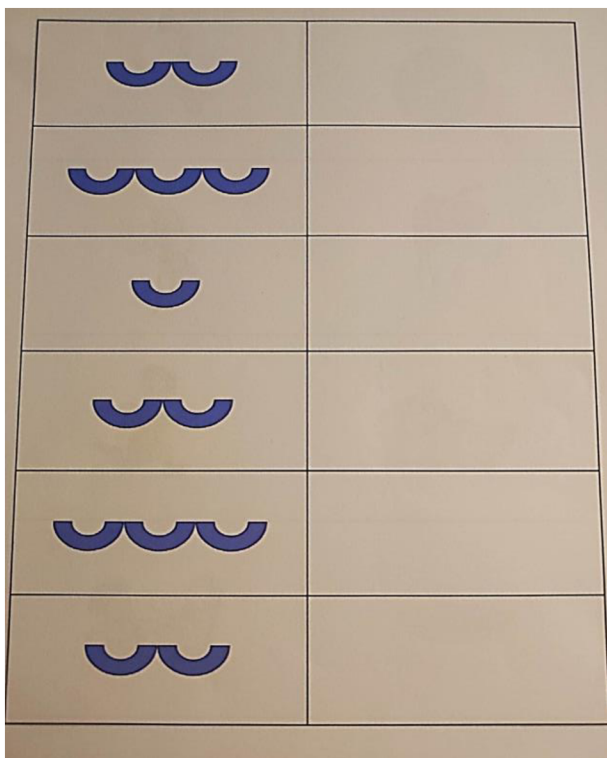

(Bendová, 2014, s.165,167)

Sluchové vnímání a rozlišování

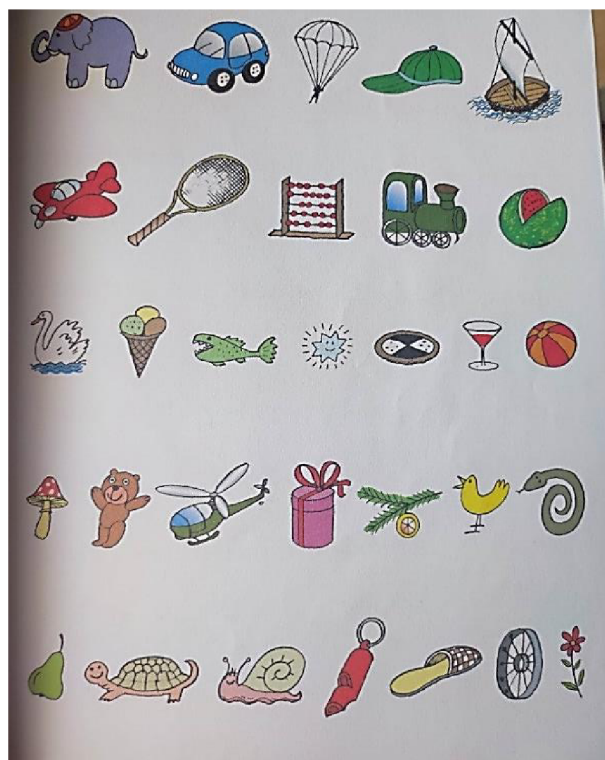

(Bendová, 2014, s.116, 118)

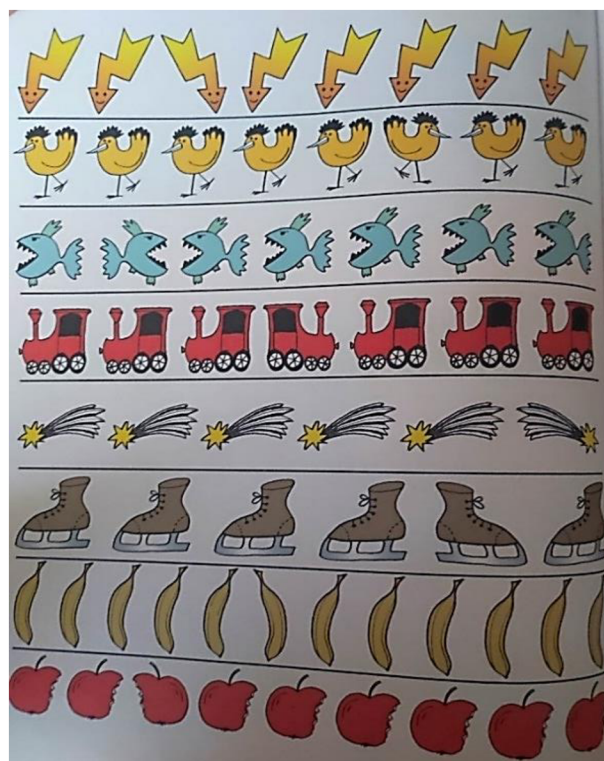
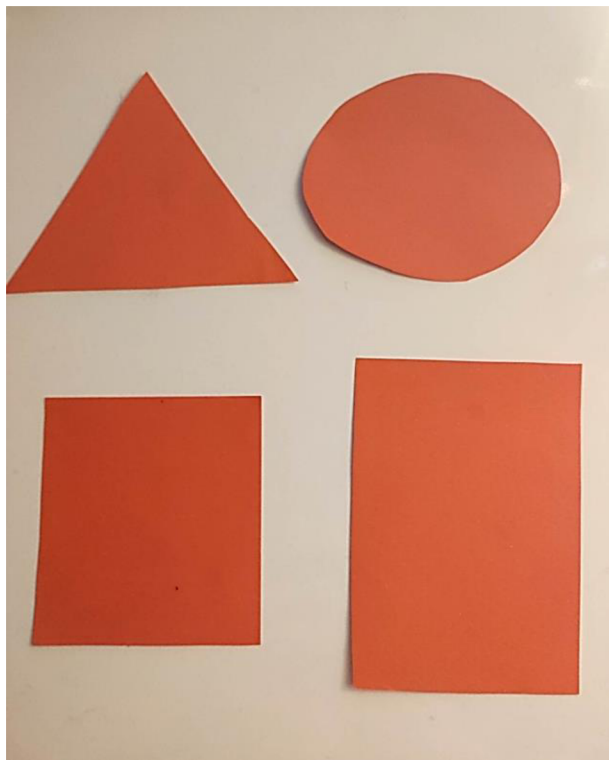
(Bendová, 2014, s.108,119)

Zrakové vnímání a rozlišování

(Bednářová, Šmardová, příloha Z32)

(Bednářová, Šmardová, příloha Z18)

Zdroj: Vlastní zdroj

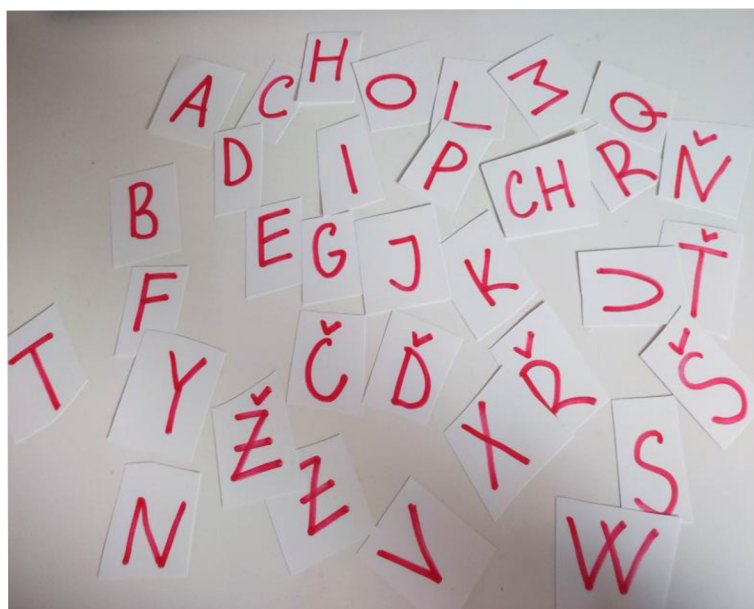
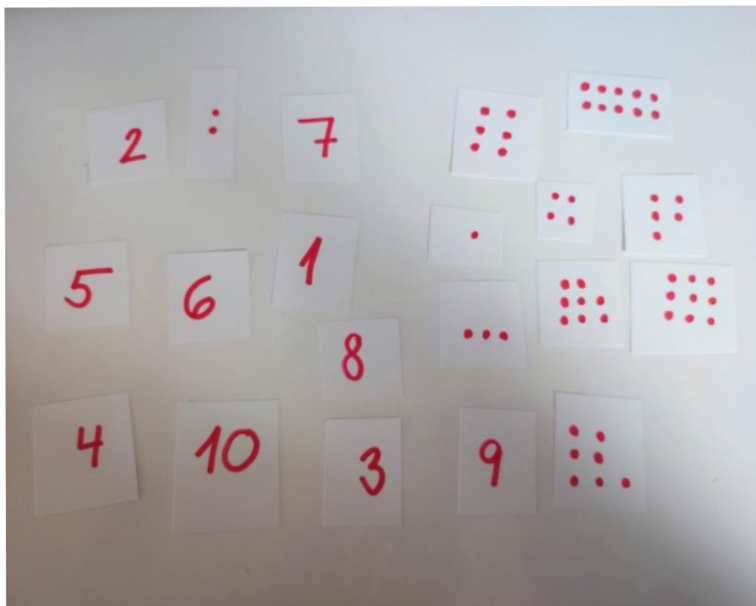
Zdroj: Vlastní zdroj

Vztah k slovesným aktivitám

- Informace od paní učitelky v MŠ
- Dramatizace s dítětem nad obrázky

Dovednosti pro čtení a psaní

Zdroj: Vlastní zdroj

Použité pomůcky pro průběžné reedukační aktivity

Aktivita „Naši členové rodiny“

Zdroj: Učení s nápadem– vypůjčená v MŠ

Aktivita „Obrázkové čtení a vytváření nových slov“

A O U E I

A O U E I jsou písmena. Když je vyslovíme, říkáme jim hlásky – lehce se je naučíš. Každou hlásku pečlivě vyslovuj a divěj se přitom do zrcadla, jestli správně otevřeš pusinku.

Na A otevři ústa jako na jablíčko.
Na A začínají jména: Anna, Alena, Adam...
Na A začínají slova: auto, ananas...

Na O otevři ústa jako na švestku.
Na O začínají jména: Ota, Olina...
Na O začínají slova: oko, oheň...

Na U otevři ústa jako na třešeň.
Na U začínají jména: Uršula, Uriel...
Na U začínají slova: ulice, udice...

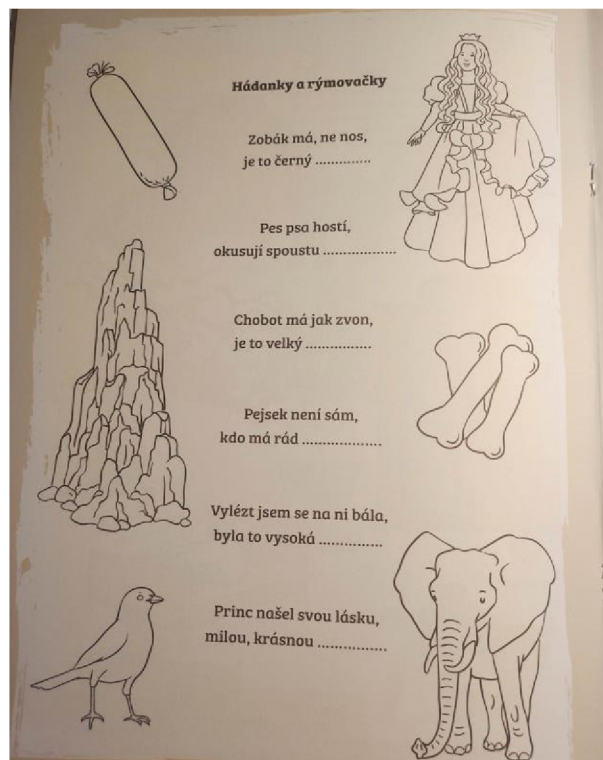
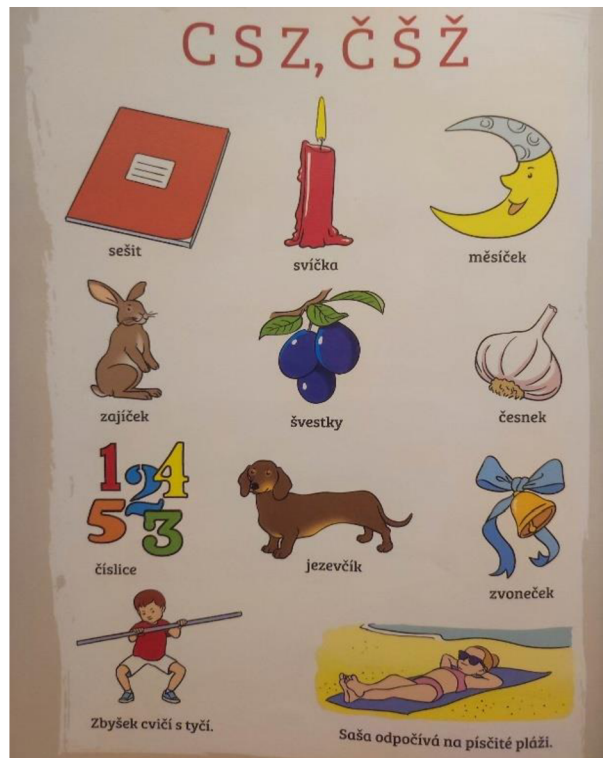
Na E se pěkně usměj.
Na E začínají jména: Eva, Emil...
Na E začínají slova: eskymák, ementál...

Na I se co nejvíce usměj.
Na I začínají jména: Iva, Ivoš...
Na I začínají slova: iglů, inkoust...

Byly ^{VÁCLAV} . Každý si něco přál. ^{LUCKA} si přála plyšovou ,
 si přál plyšovou , si přála novou a ,
a si přál . Večer přišli k a každý tam našel zabalený
 se svým jménem. Když si všichni své rozbalili,
nestačili se divit. ^{LUCKA} dostala , ^{VÁCLAV} malý dostal a ,
 dostala plyšovou a dostal plyšovou .
Všichni se smáli. Ježíšek to pěkně popletl. A tak si vyměnili
a potom měl každý to, co si přál.

(Novotná, Růžek, 2018, s.4,29)

Aktivita „Hádanky ze školky s vytleskáváním a procvičení CSZ/ČŠŽ“

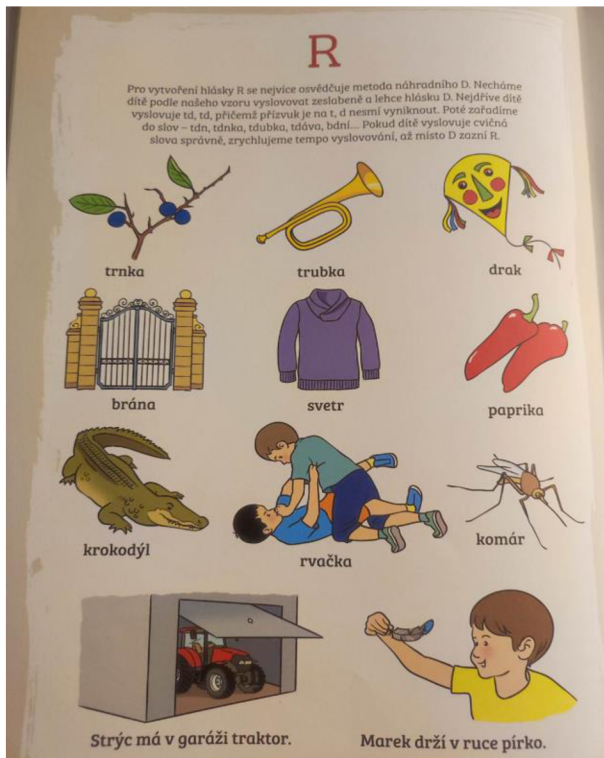

(Novotná, Růžek, 2018, str.32 a 50)

Aktivita k „Obrázkové listy se slovy na R a Ř a zvuky zvířátek“

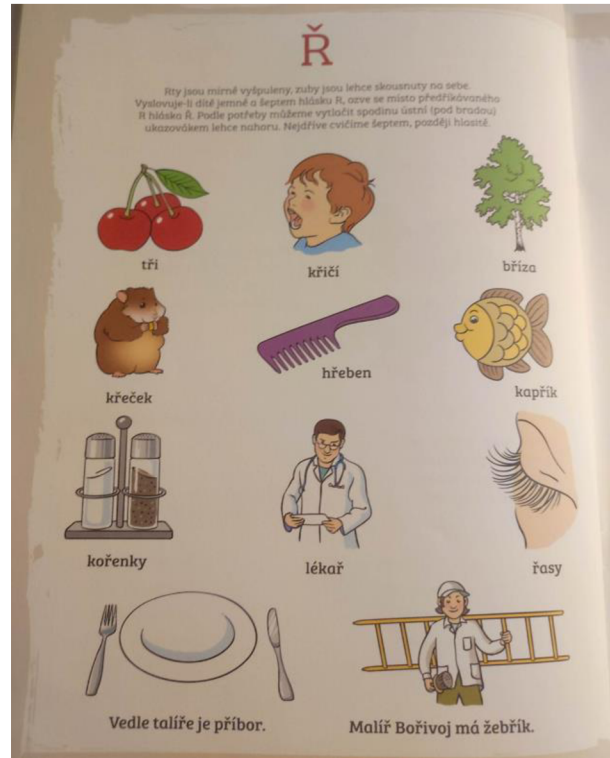
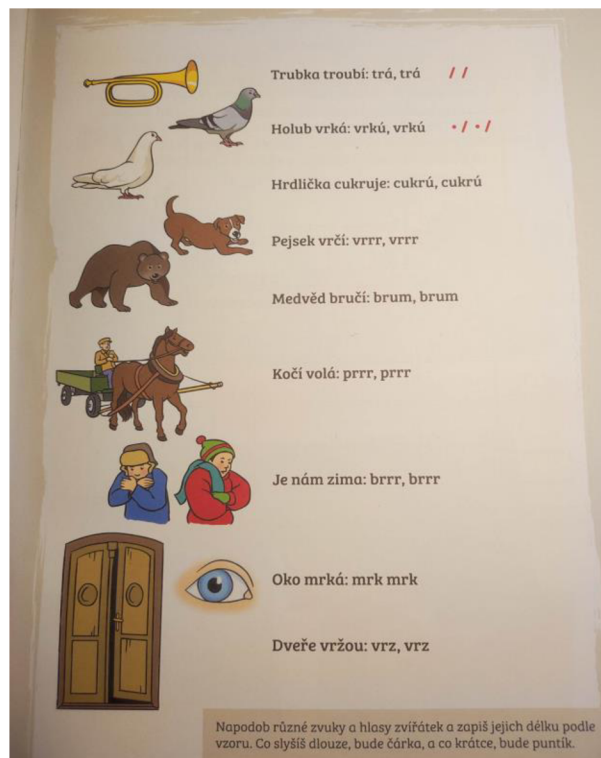
R

Pro vytvoření hlásky R se nejvíce osvědžuje metoda náhradního D. Necháme dítě podle našeho vzoru vyslovovat zeslabené a ležce hlásku D. Nejříve dítě vyslovuje tá, td, přičemž přízvuk je na t, d nesmí vyniknout. Poté zařadíme do slov - tdn, tdnka, tdubka, tdávo, bdni... Pokud dítě vyslovuje cvičná slova správně, zrychlujeme tempo vyslovování, až místo D zazní R.

Ř

Řty jsou mírně vyšpulené, zuby jsou ležce skousnuty na sebe. Vyslovuje-li dítě jemně a šeptem hlásku R, ozve se místo předřikávaného R hlásko Ř. Podle patřety můžeme vytvořit spodní ústní špičkovou ukazováčkem ležce nahoru. Nejříve cvičíme šeptem, později hlasitě.

Trubka troubí: trá, trá //

Holub vrká: vrkú, vrkú • / • /

Hrdlička cukruje: cukrú, cukrú

Pejsek vrčí: vrrr, vrrr

Medvěd bručí: brum, brum

Kočí volá: prrr, prrr

Je nám zima: brrr, brrr

Oko mrká: mrk mrk

Dveře vržou: vrz, vrz

Napodob různé zvuky a hlasy zvířátek a zapiš jejich délku podle vzoru. Co slyšíš dlouze, bude čárka, a co krátce, bude puntík.

(Novotná, Růžek, 2018, str.55)

Aktivita „Zapamatování si věcí s hrou BrainBox“

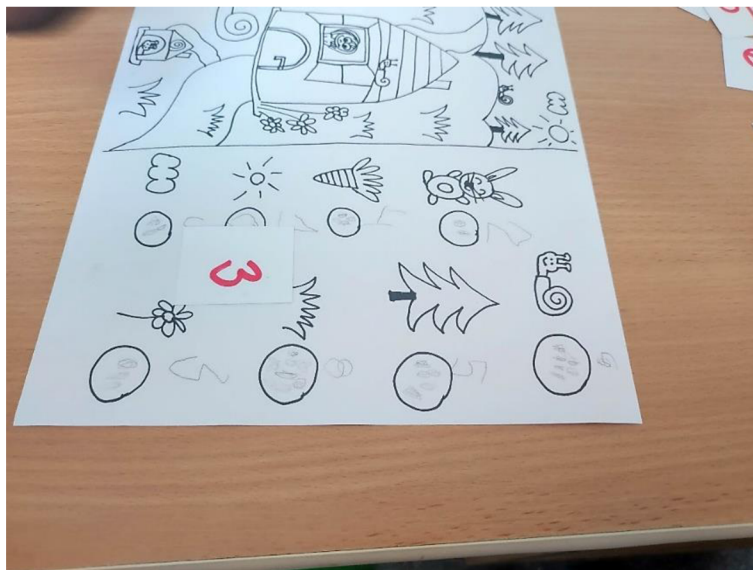

Aktivita: „Jak asi byla správně pohádka? “

(Bendová, 2014, s.179)

Aktivita: Co se to děje v černobilém lese?

Zdroj: Vlastní zdroj

Aktivita: ĚDŇ pexeso

(Novotná, Růžek, 2018, s. 18)

Aktivita: Slož a vymysli co nejvíce slov na písmena ve svém jméně!

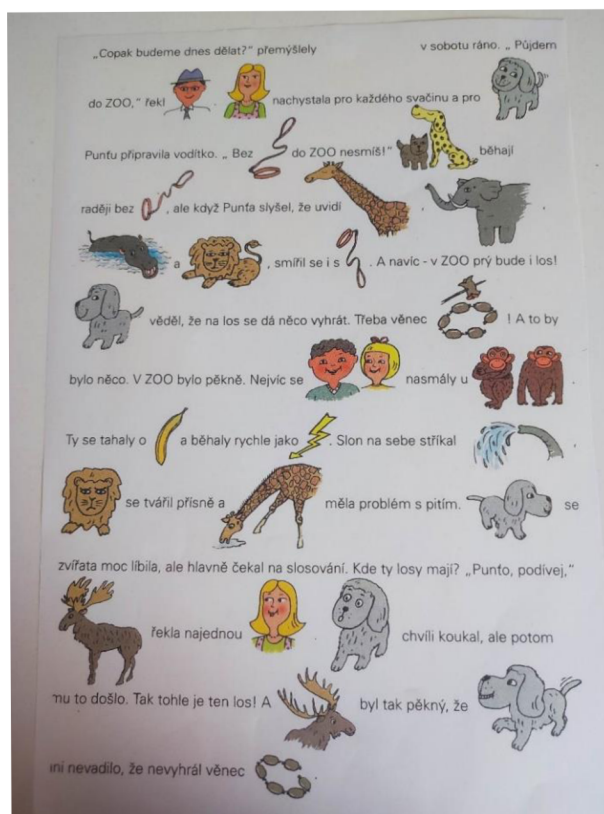
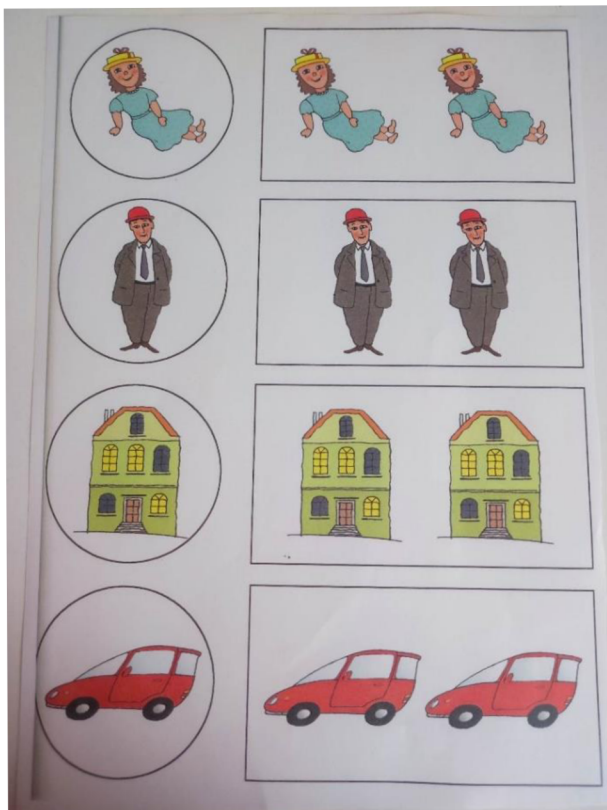
Zdroj: Vypůjčená pomůcka z MŠ

Použité pomůcky pro koncový post-test

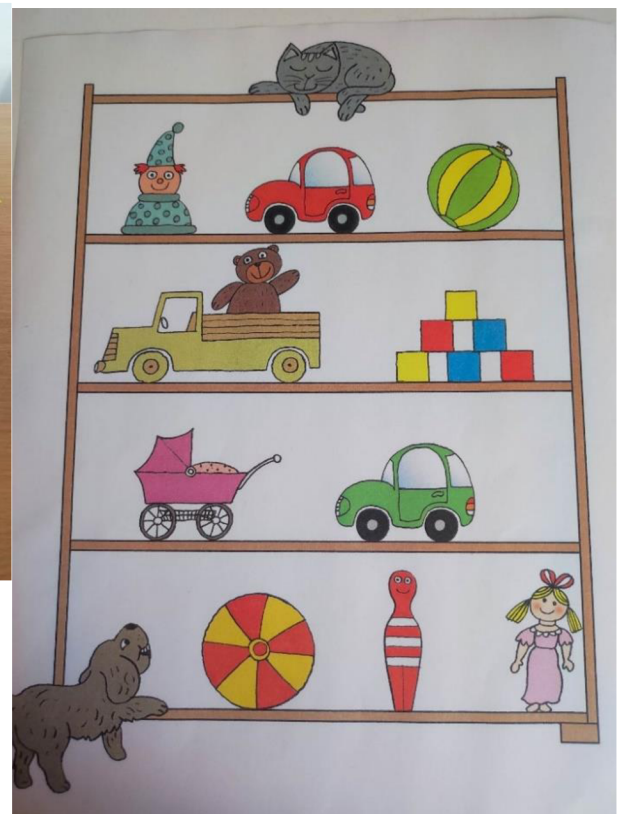
Formální vyspělost řeči

- Rozhovor s dětmi u stolečku/na koberci
- Povídání o jejich rodině, zážitcích, co mají ve školce nejraději...

Gramatická správnost řeči

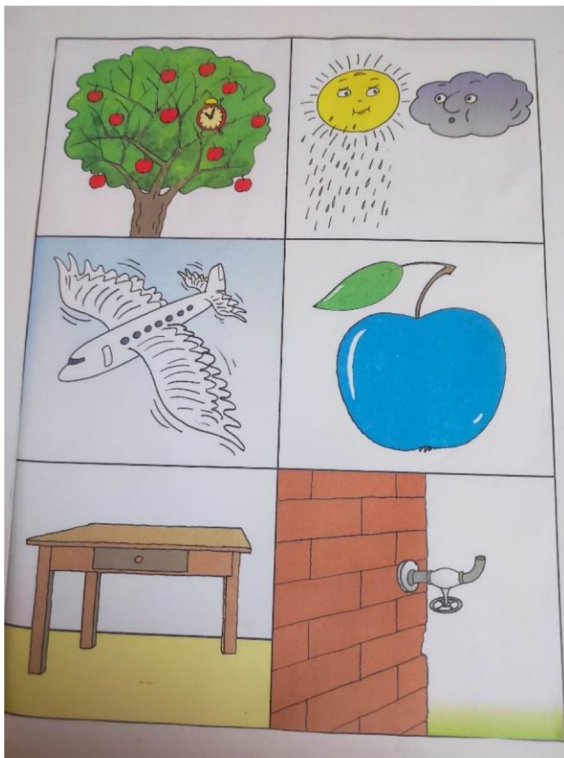

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Ř35, Ř43)

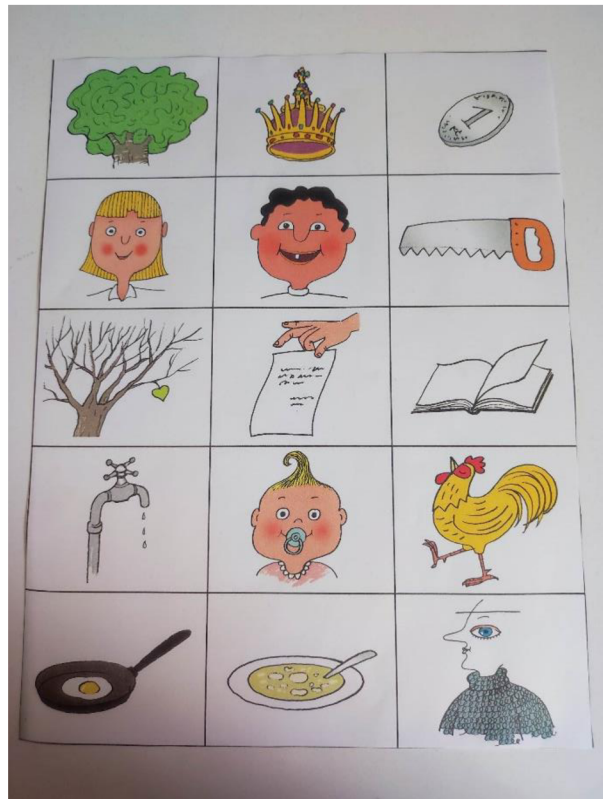
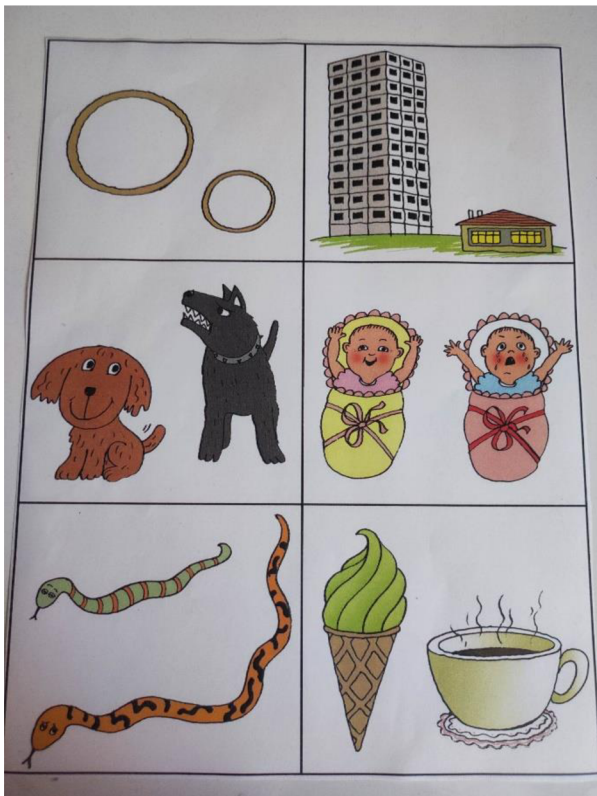

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha P1, P2, P3)

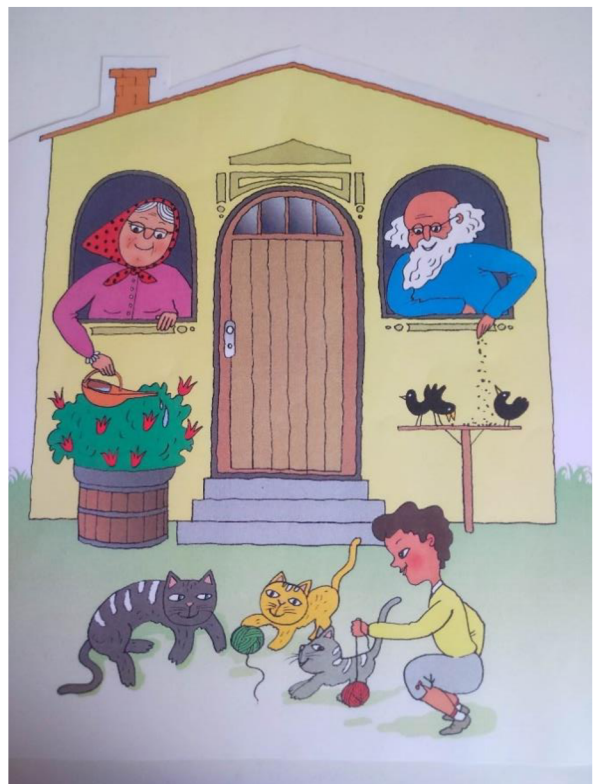
Slovní projev

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Ř30)

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Ř12, Ř29)

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Ř3, Ř18)

Sluchové vnímání a rozlišování

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Ř26, Ř24)

Zrakové vnímání a rozlišování

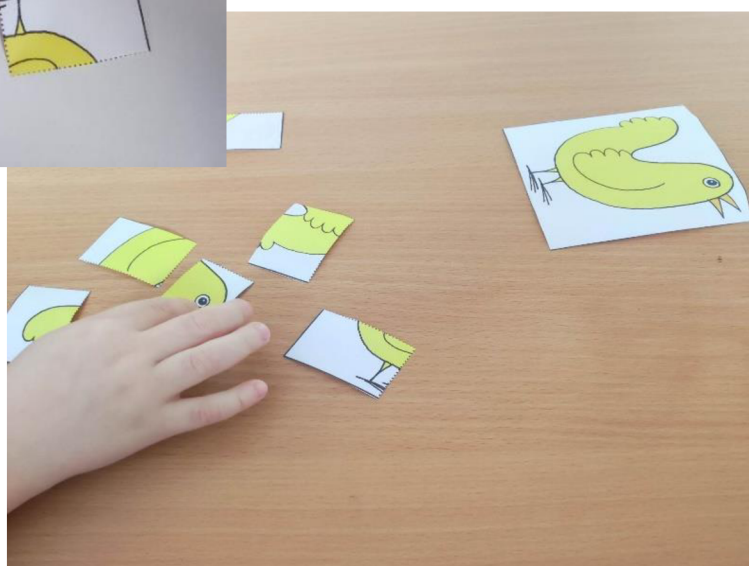
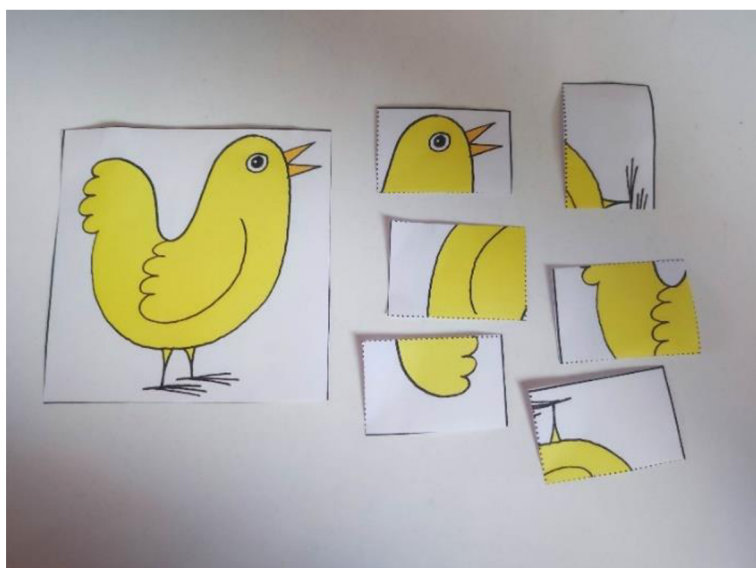
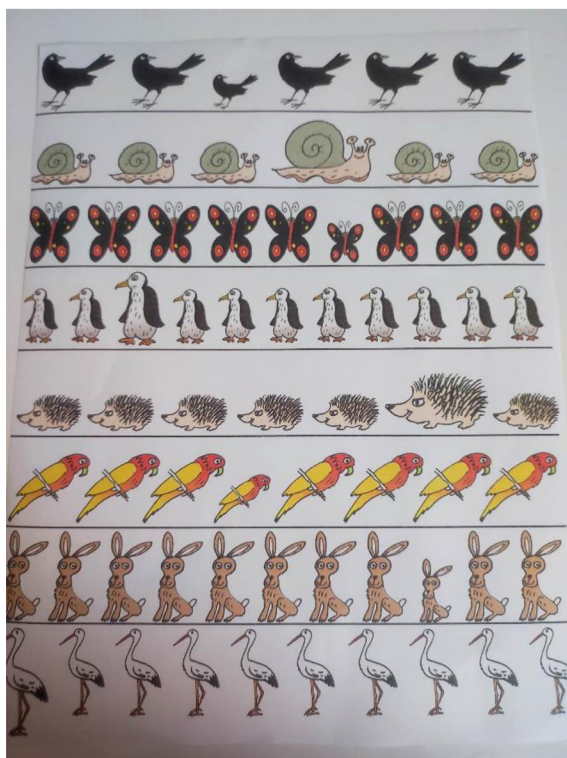

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Z32)

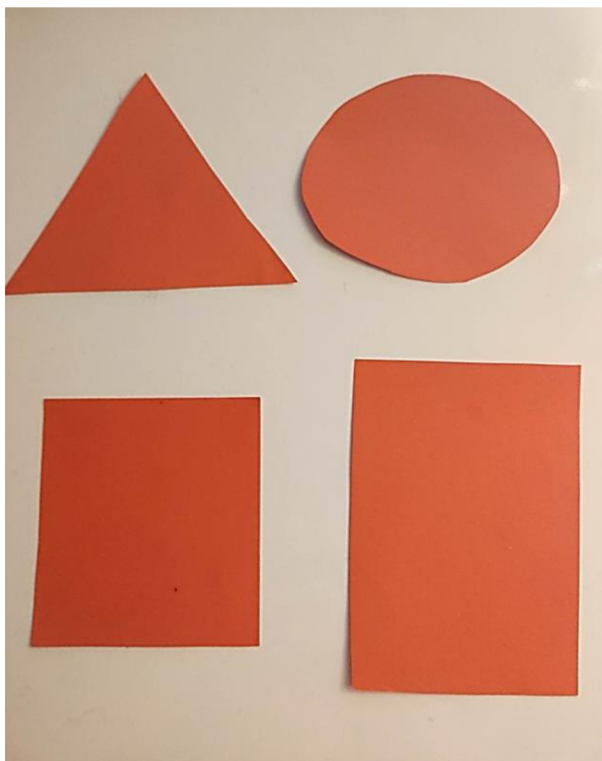

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Z17)

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Z13)

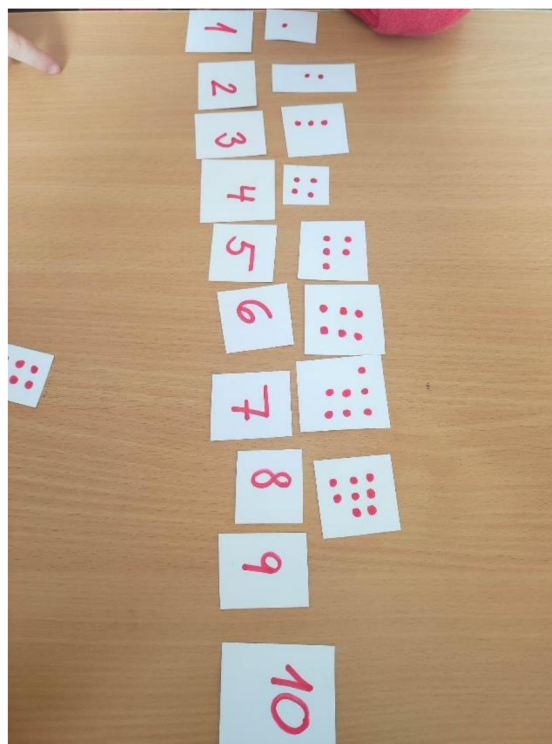

(Bednářová, Šmardová, 2007, příloha Z23)

Zdroj: Vlastní zdroj

Dovednosti pro čtení a psaní

Zdroj: Vlastní zdroj

